

Työeläke

4:2014

ELÄKEUUDISTUS
2017
RATKAISU

ENSIMMÄINEN
ETAPPI
SAAVUTETTU

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Työeläke on Eläketurvakeskuk-
sen julkaisema työeläkealan
ammatti- ja sidosryhmälehti.

Toimitus

Päätoimittaja: Kati Kalliomäki |
Toimituspäällikkö: Anne Iivonen
| Toimitusneuvosto: Eeva Hukka
(Ilmarinen), Kimmo Karppinen
(Merimieseläkekassa), Juha Knuuti
(ETK), Tuulikki Lepomäki-Lahtinen
(Elo), Pirjo Saari (Keva) ja Carita
Wuorenuori (ETK). | Julkaisija:
Eläketurvakeskus | Toimituksen
sähköposti: tyoelake-lehti@etk.fi
| Tilaukset ja osoitteenmuutokset:
aineistotilaukset@etk.fi, puhelin
029 411 2500 | Osoite: 00065
Eläketurvakeskus | Puhelin: 029
411 20 | www.etk.fi | 49. vuosikerta
| Työeläke ilmestyy viisi kertaa
vuodessa, seuraava lehti ilmestyy
joulukuussa (3.12.2014) | Helsinki
2014 | ISSN-L 0564-5808, ISSN
0564-5808 (painettu), ISSN1799-
5221 (verkkopainatus) | Ulkoasu:
Ilkka Kumpunen, Kipinä |

PunaMusta Oy
Paperi: UPMFino 100 g/m²

Kannen kuva:
Ilkka Kumpunen

Ruisleipää ja puolukkahilloa

Pääkirjoitus

Työmarkkinajärjestössä työskentelevä ystäväni tuhahti ennen eläkeratkaisun julkistamista, että ”tässä täytyy nyt tarjota jäsenistölle joko ruttoa tai koleraa”.

Miinusmerkkisistä ennakkotunnelmista huolimatta odotukset eläkeuudistuksen suuntaviivoista olivat poikkeuksellisen kovia. Kärsimättömyys kasvoi, mutta lopulta jopa vuosikymmenen suurimmaksi nimitetty sosiaalipoliittinen uudistus julkaistiin syyspäivän tasausviikolla.

Ensipalaute oli myönteinen, ja se saattoi saada lisäväriä senkin vuoksi, että helpotus ratkaisun löytymisestä oli niin suuri. Rutto ja kolera -puheet peittyivät mannapuuron ja mansikan alle.

Myös uudistuksen vaikuttavuusarvio saatiin ilmoille jo kohta neuvottelutuloksen jälkeen. Eläkkeelle siirtyminen myöhentyy ja eläkemenojen kasvu hidastuu. Helpotuksen huokaus – työ on tehty!

Paitsi että nyt se työ vasta alkaa.

Neuvottelutulos on taiteltava lainsäädännöksi mahdollisimman pian. Tehtävä ei ole helppo, sillä eläkeratkaisu pitää sisällään muun muassa aivan uuden eläkelajin, työuraeläkkeen. Kuinka laatia sille sellaiset ehdot, että eläkkeen

saavat juuri ne, jotka sitä kipeimmin kaipaavat? Kuinka olla herättämättä turhia lupauksia ja niistä seuraavia pettymyksiä?

Työuraeläke ei ole pelkästään lainsäätäjän päänsärky, vaan siitä tulee tarkka ja työläs paikka myös työeläkevakuuttajille. Juuri siellä asioidaan eläkettä hakevien kanssa, käsitellään heidän haalistuneita työtodistuksiaan ja tehdään arvioita työn rasittavuudesta. Paksua nahkaa taatusti tarvitaan.

Valmisteluja kirittää myös tietämys, että konkretiaa kaivataan pikapikaa työeläkealan tietojärjestelmiä varten. Mikään uudistus ei nimittäin tule voimaan ennen kuin kaikki koodiketjut bittimaailmassa ovat oikeissa asennoissa. Ikärajojen nostot ovat tässä kokonaisuudessa helppoja nakkeja.

Rekisteritietoja pitää ryhtyä kuljettelemaan uudella tavalla esimerkiksi osittaisessa vanhuuseläkkeessä. Minne varastoidaan tiedot kertyneestä eläkkeestä, josta nostetaan osa maksuun? Mistä tiedot haetaan sitten, kun ihminen jää kokonaan eläkkeelle? Kysymyksiä on paljon, mutta niihin löydetään kyllä ratkaisut. Kädenkäänteessä se ei kuitenkaan käy.

Neuvojille ja viestijöille riittää myös pähkinää purtavaksi vaikkapa erilaisten eläkeikärajojen kanssa. On vanhuuseläkeiän alaraja, joka nousee portaittain, mutta sen lisäksi jokaisella ikäryhmällä on oma tavoite-eläkeikänsä. Osittaiselle voi jäädä jo aiemmin, tai työuraeläkkeelle. Tulevaisuuden eläkeistä ei vielä osaa sanoa paljoakaan.

Kääritään siis hihat. Ruttoon tai koleraan ei ole varaa sairastua, mutta ei töitä pysty paiskimaan pelkän mannapuuron ja mansikankaan voimin. Suomalaiseen tapaan tankataan ruisleipää ja puolukkaa – ja ei kun toimeksi!

Kati Kalliomäki
päätoimittaja
Twitter: @KatiKalliomaki

SISÄLTÖ

Työeläke 4 · 2014

4 Eläkeuudistus
Lue, miten eläkeikä ja eläkkeen karttuminen muuttuvat eläkejärjestelmässä.

8 Paluu tulevaisuuteen
Eläketurvakeskuksen kehityspäällikkö Heikki Tikanmäki kertoo, miten mikrosimuloinnin avulla pystytään arvioimaan eläkeuudistuksen vaikutusta aiempaa tarkemmin.

11 Työkyvyttömyys kalvaa kalliisti
Työkyvyttömyys on yhteiskunnalle kallista, yksilölle traagista – ja työeläkevakuuttajalle iso pala purtavaksi.

14 Katse käännettävä työkykyyn
Asiantuntija Raija Gould osoittaa artikkelissaan, että kaikki työkyvyttömyyseläkkeen hakijat eivät halua pysyvästi eläkkeelle.

16 Sorsan kolumni
Ville-Pekka Sorsa ei pidä ideologiaa kirosanana.

17 Tehopakkaus Laura Räty
Ministeri Laura Räty toteaa haastattelussa, että pysyvintä on muutos – ja ennustettava eläkejärjestelmä kestää myös muutoksia.

20 Riskit puntarissa eläkevarojen sijoituksissa
Eläkevarojen sijoittamisessa noudatetaan riskiperusteista hallintaa, toteaa eri maiden sijoitussääntelyä vertaillut Mika Vidlund.

21 Kokemuksen ääntä
Kampanjakonkari kapuaa vankkureille. Markku J. Jääskeläiselle ei tuota tuskaa toimia työeläkkeen puolestapuhujana.

24 Pallo hallussa
Palstalla tiedottaja Peter Lindström tarjoaa makupaloja ulkomaiden eläkeuutisista.

26 Tiedoksi

29 Kolumnistivieras

30 Kirja, joka kolahti

31 English Summary

32 Uusimmat julkaisut

Yhdyskunta

www.tahtikuviot.fi

Eläkerastit löytyivät kolmikannassa (työntekijät + työnantajat + valtio).

2017

Eläkeuudistus

Eläkeuudistuksen keinovalikoima:

Jotain uutta, jotain vanhaa

Teksti Riitta Väkeväinen | Kuvat Topi Kairenius

Reilun kahden vuoden kuluttua voimaan tulevan eläkeuudistuksen keinovalikoimasta löytyy aivan uudenlaisia asioita, kuten tavoite-eläkeikä ja työ-uraeläke, mutta myös paluuta vanhaan tuttuun, kuten lykkäyskorotus ja varhennusvähennys.

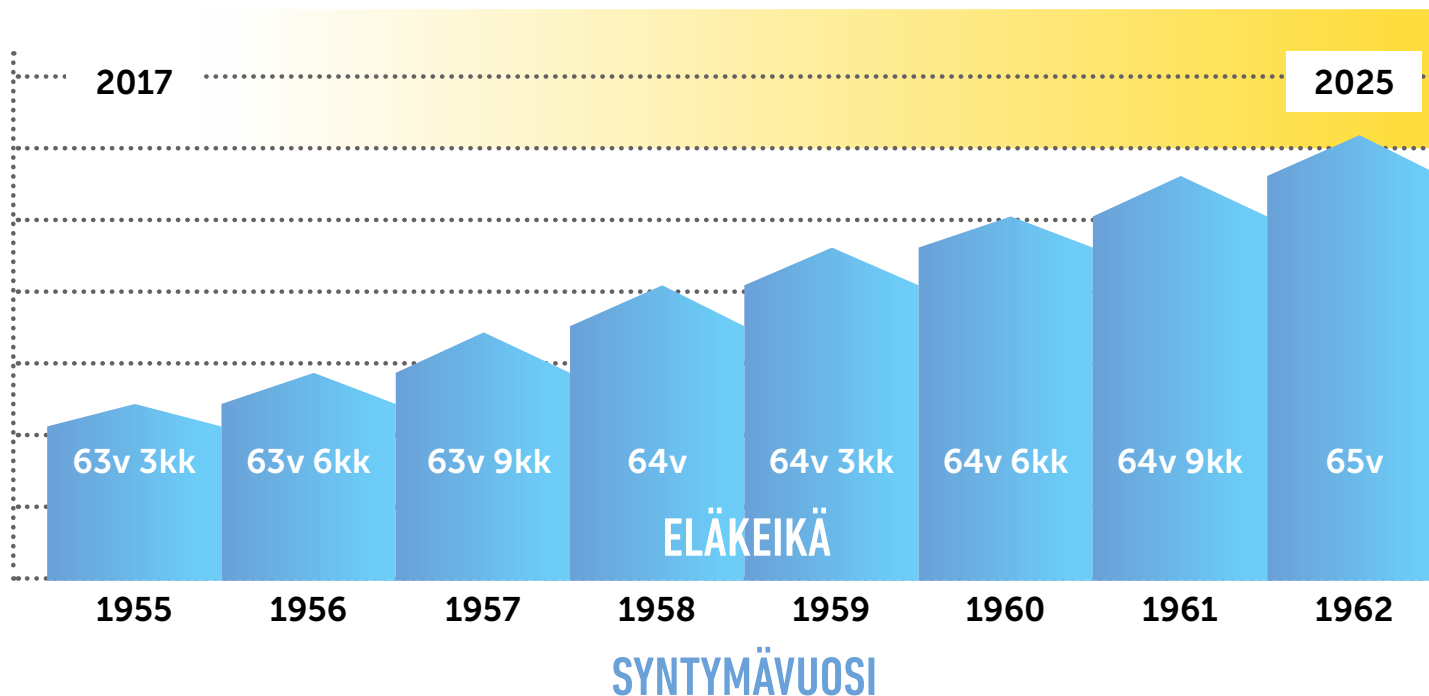
Vuoden alussa alkaneet eläkeneuvottelut saatiin sovitusti maaliin syyskuun 2014. Sopimuksen allekirjoittivat työnantajien edustajat sekä palkansaajajärjestöistä SAK ja STTK. Akava ei hyväksynyt neuvottelutulosta.

Ikärajat nousevat portaittain

Vanhuuseläkkeen alaikärajaa nostetaan vuoden 2017 jälkeen siten, että vuonna 1955 syntyneistä alkaen ikäraja nousee 3 kuukautta jokaista ikäluokkaa kohti, kunnes vanhuuseläkkeen alaikäraja on 65 vuotta. 1955 syntyneet voivat jäädä vanhuuseläkkeelle täytettyään 63 vuotta ja kolme kuukautta. Ensimmäisenä täysi 65 vuoden ikäraja koskee siis vuonna 1962 syntyneitä.

Vanhuuseläkkeen yläikäraja kytketään alaikärajaan siten, että ero säilyy viitenä vuotena. Niinpä 1955 syntyneet voivat halutessaan jatkaa töissä 68 vuoden ja kolmen kuukauden ikään asti. Vuonna 1962 syntyneiden ylin eläkeikä on 70 vuotta.

Työmarkkinaosapuolet sopivat, että ikärajojen noston riittävyyttä arvioidaan matkan varrella. Mikäli tarvetta on, ikärajoja tarkistetaan ensimmäisen kerran vuonna 2030, enintään kaksi kuukautta vuodessa.

Mikä ei muutu?

- työttömyysturvan lisäpäivät eli ns. työttömyysputki säilyy (Ikärajan nosto vuodella mahdollinen. Asia arvioidaan kevääseen 2019 mennessä.)
- perhe-eläke säilyy
- indeksisuoja säilyy
- palkattomien aikojen (esim. perhevapaat, työttömyys, sairauspäiväraha, vuorotteluvapaa)
- eläkekertymät pysyvät ennallaan

Eläkeuudistuksen valmistelun aikataulu

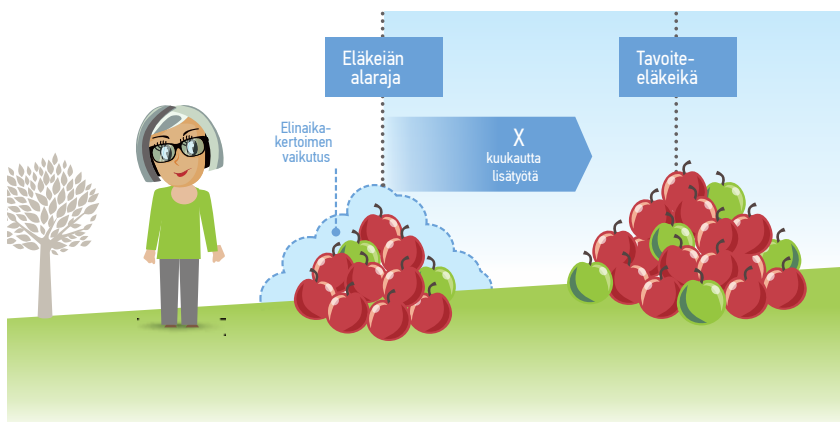
- Neuvotteluratkaisu käynnisti hallituksen esityksen valmistelun sosiaali- ja terveysministeriössä (STM)
- Valmistelun aikana ratkaistaan STM:n johdolla kolmikantaisesti yksityiskohdat, jotka eivät sisällyneet järjestöjen sopimukseen.
- Kaikki työeläkeuudistukseen liittyvät hallituksen lakiesitykset annetaan eduskunnalle kevään 2015 eduskuntavaalien jälkeen.
- Uudistetut eläkelait tulevat voimaan vuoden 2017 alusta, mutta siirtymäaikojen vuoksi koko uudistus tulee voimaan asteittain vuoteen 2025 mennessä.

Tavoite-eläkeikä auttaa päätöksenteossa

Joustava vanhuuseläkeikä siis säilyy, vaikka ikärajoja hilataankin pikkuhiljaa ylemmäksi. Vuoden 2017 eläkeuudistuksessa otetaan käyttöön uusi termi: tavoite-eläkeikä. Se voi auttaa työntekijää hahmottamaan paremmin tulevan eläkkeen määrää ja miten siihen pystyy itse vaikuttamaan.

Työntekijä saa viisi vuotta ennen vanhuuseläkeiän alarajaa arvion elinaikakertoimen vaikutuksesta tulevaan eläkkeeseensä. Arvio lisätään työeläkeotteeseen. Samalla kerrotaan kuinka paljon lisätyöskentelyä tarvittaisiin kartuttamaan elinaikakertoimen eläkettä leikkaava osuus.

Kun vanhuuseläkeiän alaraja on 65 vuotta, elinaikakerroin lievenee siten, että siinä otetaan huomioon eläkeikärajojen muutokset. Elinaikakertoimen lievennys koskee sekä vanhuus- että työkyvyttömyyseläkkeitä ja elinaikakerroin ulotetaan myös työkyvyttömyyseläkkeen tulevaan aikaan.

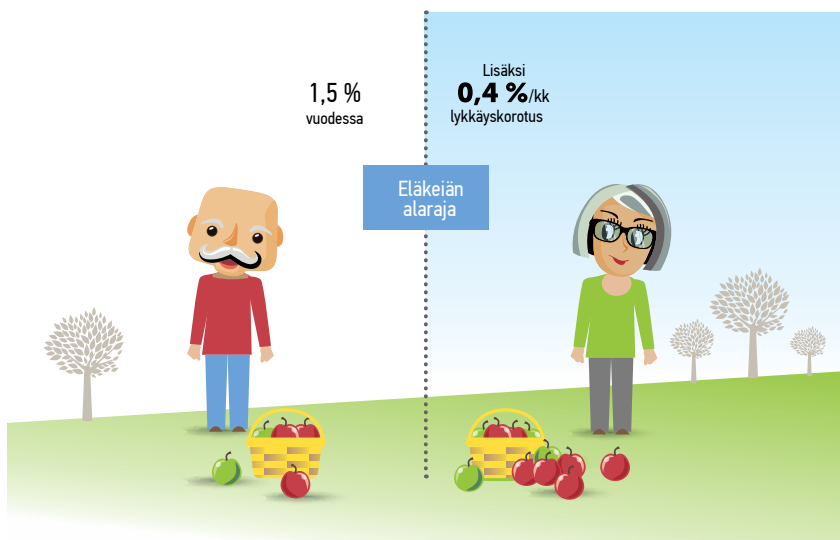
Elinaikakerroin säilyy edelleen eläkejärjestelmässä. Tavoite-eläkeikä kertoo kuinka paljon lisätyöskentelyä vähentämätön eläke edellyttäisi.

Sama karttuma koko työuran

Yksi eläkeneuvottelujen vaikeimmista kiistoista koski eläkkeen karttumista. Neuvottelutuloksen mukaan eläke alkaa vuodesta 2017 karttua 17 ikävuodesta lähtien. Karttuma on 1,5 prosenttia vuosipalkasta ja sama kaiken ikää. Palkansaajan työeläkemaksun osuutta ei enää vähennetä eläkettä kartuttavasta palkasta.

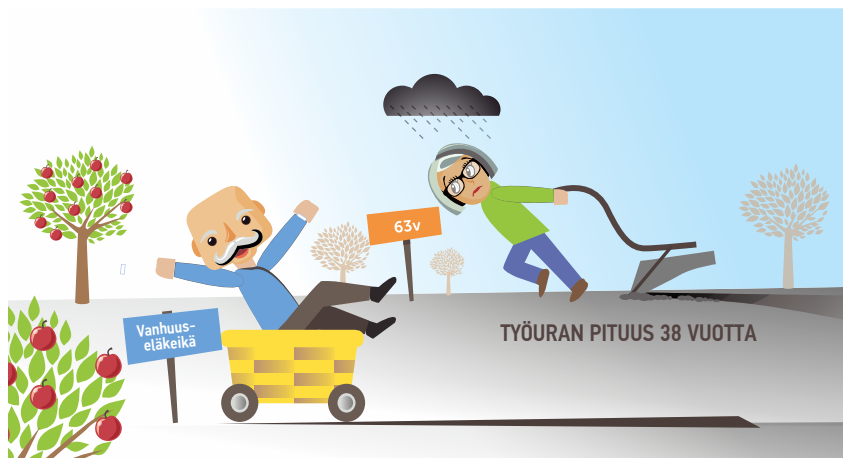
Vuoteen 2025 jatkuvana siirtymäaikana 53–62-vuotiaat saavat kuitenkin korotettua karttumaa, joka on 1,7 prosenttia ansioista vuodessa. Siirtymäkauden korotettua karttumaa saavan työntekijän eläkemaksu on vastaavasti 1,5 prosenttiyksikköä suurempi kuin työntekijän eläkemaksu muutoin.

Jos jatkaa työssä yli oman vanhuuseläkkeen alaikärajan, saa 1,5 prosentin vuosikarttuman lisäksi 0,4 prosentin kuukausittaisen lykkäyskorotuksen.

Eläkettä karttuu jatkossa 1,5 prosenttia tuloista vuodessa 17 vuotiaasta lähtien. Jos jatkaa töissä yli alimman vanhuuseläkeiän, saa lisäksi 0,4 prosentin kuukausittaisen lykkäyskorotuksen.

Raskas työura voi oikeuttaa siirtymään työuraeläkkeelle 38 työvuoden jälkeen 63 vuoden iässä.

Pitkä työura otetaan huomioon

Eläkeneuvottelujen aikana mainittiin moneen kertaan, että työnsankareiden kohtalo on ratkaistava. Samalla keskusteltiin siitä miten määritellään raskas työ – onko se vain fyysistä vai myös henkistä.

Tuloksena on työuraeläke, jota voi hakea 63-vuotiaana. Edellytyksenä on 38 vuoden työura, jota on tehty vähäisin poikkeuksin rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavassa työssä.

Kyseessä on työkyvyttömyyseläke, jonka voi saada lievemmin edellytyksin kuin nykyisen 60 vuotta täyttäneiden työkyvyttömyyseläkkeen. Eläke on työkyvyttömyyseläkkeen tasoinen ilman tulevan ajan osuutta. Työuraeläkkeen yksityiskohdat ratkaistaan lainvalmistelussa.

Osa-aikaeläke joustavammaksi

Osa-aikaeläkkeen tilalle tulee osittainen varhennettu vanhuuseläke. Työntekijällä on oikeus varhennukseen täytettyään 61 vuotta kunnes hän siirtyy vanhuuseläkkeelle. Vuoden 2025 alusta ikäraja nostetaan 62 vuoteen.

Eläkettä voi ottaa maksuun 25 tai 50 prosenttia karttuneesta eläkkeestä tarkistettuna elinaiakertoimella. Tätä eläkettä vähennetään vielä 0,4 prosentin kuukausittaisella varhennusvähennyksellä, johon lasketaan kaikki kuukaudet

vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttämiseen asti. Vähennys on pysyvä. Osa-aikatyötä koskevasta vaatimuksesta luovutaan, ja eläkkeeseen ei liity palkka- tai työaikaseurantaa.

Työeläkemaksusta periaatesopu 2020 asti

Myös työeläkemaksun tasosta sovittiin. Maksu on 24,4 prosenttia palkoista vuonna 2016. Tilapäisen maksunalennuksen takia vuoden 2016 perittävä maksu on kuitenkin 24,0 prosenttia. Maksunalennus kohdistetaan puoliksi työntekijöille ja pienille työnantajille, mutta kuitenkin siten, ettei suurten työnantajien maksurasitus nouse.

Vuosina 2017–2019 perittävä työeläkemaksu on 24,4 prosenttia palkoista ja arvioiden mukaan tämän tason pitäisi riittää myös 2019 jälkeen. EMU-puskuria on kuitenkin mahdollista käyttää maksun säätelyyn erikseen tehtävillä päätöksillä. Työeläkemaksun tasoa arvioidaan uudelleen viimeistään vuonna 2020 käytävissä neuvotteluissa.

Vaikutukset rahastointiin ja sijoituksiin

Eläkeuudistuksessa sovittiin myös rahastointiin ja sijoitustoimintaan liittyvistä muutoksista.

Vuodesta 2017 alkaen vanhuuseläkemaksua rahastoidaan 0,4 prosentin karttumaa vastaavasti ikävälillä 18–68 kaikista työeläkevaikutuksen alaisista ansioista siihen asti, kun työntekijä siirtyy ensimmäistä kertaa TyEL:n mukaiselle vanhuuseläkkeelle. Nykyisin ikäväli on 18–54 ja rahastoitua karttumaprosentti on 0,5 prosenttia. Työmarkkinaosapuolet sopivat myös vanhuuseläkerahastoinnin täydentämisestä tulevina vuosina.

Työeläkevarojen sijoittamisessa työeläkejärjestelmä ottaa aiempaa enemmän yhteistä vastuuta osaketuottoriskistä. Aiemman 10 prosentin sijaan yhteisen riskin piiriin otetaan 20 prosenttia, jolloin yhtiöiden ei tarvitse itse varautua niin vahvasti.

Vanhuuseläkerahastoja aletaan myös täydentää osaketuottosidonnaisesta puskurista nopeammin kuin aiemmin. Sopimus sisältää myös erinäisiä teknisiä muutoksia. ■

#Eläkeuudistus valtasi somen

Eläkeuudistusta koskeva neuvottelutulos näkyi vahvasti sosiaalisessa mediassa. Erityisen vilkasta keskustelu oli Twitterissä, jossa eläkeuudistus-aihetunniste nousi perjantaina 26.9. viidenneksi suosituimmaksi. Eläketeema keräsi yli tuhat viestiä yhden päivän aikana. Kuumimmat puheenaiheet koskivat eläkeiän nostoa, eläkeuudistuksen mahdollisia hyötyjä ja häviäjiä sekä työelämässä vaadittavia muutoksia.

"Mä ainakin olen valmistautunut henkisesti siihen, etten pääse koskaan eläkkeelle #eläkeratkaisu #eläkeikä #eläkesopu" - @TainaKetola Twitterissä 26.9.

Eläkeiän nousu 65 vuoteen ja mahdollinen nousu senkin jälkeen herättää erityisesti nuoremmissa ikäpolvissa epäilyä siitä, pääsevätkö he lainkaan eläkkeelle. Eläkeiän uskotaan nousevan mekaanisesti ylöspäin vuosi vuodelta. Jopa niin, että eläkeikä olisi korkeampi kuin elinajanodote.

"Kävikö tässä eläkeratkaisussa niin, että kun nuoret ei nyt saa työtä, niin tulevaisuudessa ne ei pääse myöskään eläkkeelle kun ikäraja karkaa" - @JariPorttila Twitterissä 27.9.

Keskustelujen valossa nuoret ovat sekä eläkeuudistuksen hyötyjiä että häviäjiä. Sukupolvien välinen tasa-arvo toteutuu, mutta toisaalta nuorten eläkeikä nousee. Keskusteluissa kysytään myös, milloin on nuorten vuoro päästä töihin. Voittajaksi julistetaan myös suuret ikäluokat: superkarttuma oli voimassa heidän eläköitymisesä ajan.

"Mikähän työnantaja pitää palveluksessaan noin pitkään?" - Pauliina Sorvali Yle Uutisten Facebook-sivulla 25.9.

Työilmapiirin radikaali muutos on keskustelujen mukaan väistämättä edessä, mikäli eläkeuudistuksen halutaan käytännössä onnistuvan. Ikäjohtamiselle ja työn mielekkyyden lisäämisen konsteille katsotaan myös olevan kysyntää.

Teksti: Riikka Lehtelä

VALTA & VASTUU

Työeläkepäivä / 13.11.2014 / klo 12 / Messukeskus

Kenellä on valta valmistella eläkkeisiin liittyviä muutoksia ja kuka kantaa vastuun? Millainen asema on tutkitulla tiedolla päätöksenteossa? Entä missä menee yksilön vapauden ja yhteiskunnan vastuun raja?

Tämän vuoden Työeläkepäivä kattaa eteesi tuhdin paketin ajateltavaa. Tarjolla on puoli päivää alustuksia, esimerkitapauksia ja keskusteluja – ja ennen kaikkea kiinnostavia kasvoja sekä lavalla että yleisössä.

Tule mukaan punnitsemaan vallan ja vastuun sopivaa suhdetta ja ilmoittaudu Työeläkepäivään osoitteessa www.etk.fi/tyoelakepaiva. Tarkempi ohjelma löytyy samasta osoitteesta. Twitter: #Työeläkepäivä

Valtavasti tervetuloa!

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

*Heikki Tikanmäki on luonut populaation.
Se koostuu 250 000 yksilöstä ja vastaa
Suomen eläkevakuutettua kansaa.*

Paluu tulevaisuuteen

Teksti: Antti Karkiainen | Kuva: Kai Widell

Mikrosimulointi paljastaa eläkejärjestelmän eteen avautuvat näkymät. Sen avulla eläkeuudistusten vaikutuksista saadaan aikaisempaa tarkempia ennusteita. Menetelmää käytettiin ensi kerran eläkeneuvotteluiden tukena.

Eläketurvakeskuksen kehityspäällikkö, **Heikki Tikanmäki** on luonut populaation. Se koostuu 250 000 yksilöstä ja vastaa Suomen eläkevakuutettua kansaa. Joka vuosi Tikanmäki päivittää ihmisten elämäntapahtumat tutkimustietoon ja tilastoihin pohjautuvien oletusten perusteella.

Tätä kutsutaan mikrosimuloinniksi. Sen avulla tulevaisuudesta saadaan entistä tarkempi kuva eläkejärjestelmän kehittämisen tueksi.

– Vanhoilla menetelmillä saadaan arvioitua tulevaisuuden kokonaiseläkemeno ja keskieläke. Mikrosimulointi sukeltaa syvemmälle: pystymme arvioimaan esimerkiksi eläkkeen suuruusjakaumia eli kuinka paljon pieniä ja suuria eläkkeitä tulevaisuudessa on, kertoo Tikanmäki.

Lisäksi menetelmä mahdollistaa entistä tarkemmat väestöryhmittäiset tarkastelut.

– Voimme tarkastella esimerkiksi jonkin uudistuksen vaikutuksia eri koulutustasojen mukaan tai ulkomailla syntyneiden näkökulmasta. Heillähän on hyvin erilainen työura kuin Suomessa ikänsä työskennelleillä.

Todennäköinen tulevaisuus

Eläketurvakeskuksen rekisteridataa ja Tilastokeskuksen tietoja hyödyntämällä luotu populaatio elää elämänsä erilaisten todennäköisyyksien perusteella.

Kuvitteelliset ihmiset koulutautuvat, kuolevat, lisääntyvät, jäävät työttömäksi ja työkyvyttömyyseläkkeelle. Heidän ansiokehitystä varioidaan, jotta palkkajakauma pysyy realistisena. Uusi 18-vuotiaiden ikäluokka ja maahanmuuttajat lisätään aineistoon vuosittain.

– Tiedämme paljon siitä, mitä on tapahtunut. Sen perusteella yritämme mahdollisimman hyvin päätellä mitä voisi tapahtua tulevaisuudessa, kertoo Tikanmäki.

Esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen trendi on ollut jo

jonkin aikaa laskusuuntainen. Sen perusteella tehdään oletus tulevaisuudesta ja simuloidaan populaatiolle eläkkeelle siirtymätodennäköisyydet.

Todennäköisyydet toimivat myös toisin päin: työkyvyttömyyseläkkeeltä voi palata työelämään.

– Palaamisen todennäköisyys riippuu iästä, siitä kuinka kauan henkilö on ollut työkyvytön ja mitä koulutustasoa hän edustaa. Vähemmän koulutettujen keskuudessa on tilastojen mukaan enemmän työkyvyttömyyttä, Tikanmäki selventää.

Vaikutukset esiin

Mikrosimuloinnilla tullaan arvioimaan muun muassa 2017 eläkeuudistuksen vaikutuksia. Tikanmäen mukaan sitä käytettiin jo neuvotteluvaiheessa ahkerasti erilaisten uudistusmallien analyysiin.

– Pyörittelimme monenlaisia lähinnä tulonjakoon liittyviä laskelmia. On selvää, että neuvotteluosapuolia kiinnostaa, minkälaiset ihmiset ovat missäkin ratkaisussa saamapuolella.

Tämä onkin mielenkiintoista. Aikaisemmin olemme saaneet tietää miten uudistus vaikuttaa eri ikäluokkiin. Nyt saamme tietää, miten se näkyy eri ikäluokkien sisällä.

– On asioita, jotka uudistuksia tehtäessä saattavat vaikuttaa pikku-seikoilta, mutta niillä on merkittäviä vaikutuksia tietyille ihmisryhmille pitkällä aikavälillä. Nyt tällaisia asioita saatiin pöydälle päätösten tekijöiden tietoon.

Kun tulevaisuuteen voidaan palata ja tarkistaa suuntaa matkan varrella, potentiaaliset uhkat vältetään ennen kuin niistä tulee todellisuutta.

– Tätä on eläkejärjestelmän kehittäminen. Mallin avulla voi katsoa vuosikymmenien päähän, korjata kurssia ja välttää sudenkuopat.

Eläketurvakeskuksen kehityspäällikkö Heikki Tikanmäki.

3 faktaa

Mikrosimulointi

- Mallintamismenetelmä, jonka lähtökohtana ovat yksilöt. Mallinnetut ihmiset muodostavat populaation, josta johdetaan väestötason tuloksia.

Eläketurvakeskuksen malli

- antaa entistä yksityiskohtaisempia tietoja eläke-etuuksien kehityksestä vuosikymmenten päästä
- käsittelee tällä hetkellä vain työeläkkeitä, mutta laajennetaan tulevaisuudessa kansaneläkkeiden ja verotuksen suuntaan.

Tavoitteena tuottaa arvioita

- työeläkkeiden suuruusjakaumista
- korvausasteiden jakaumista
- lakimuutosten seurantaan ja suunnitteluun.

Työkyvyttömyyden kärsimykset

- EU-maat käyttävät työkyvyttömyyseläkkeisiin keskimäärin 1,6 prosenttia bruttokansantuotteesta.
- Suomi käyttää 2,3 prosenttia, noin 3,1 miljardia euroa vuodessa.
- Kehittyneet OECD-maat käyttävät keskimäärin yli kaksi kertaa enemmän varoja työkyvyttömyysetuuksiin kuin työttömyysetuuksiin.
- 30–50 prosenttia OECD-maiden työkyvyttömyysetuuksista myönnetään mielenterveysongelmien vuoksi.
- Nuorten, naisten ja keski-ikäisten osuus työkyvyttömyysetuuksien saajina on noussut selvästi.
- Työkyvyttömyydestä kärsivillä on muuta väestöä suurempi työttömyys- ja köyhyysriski.

(Lähteet: ISSA, EUROSTAT, ETK ja OECD)

Työkyvyttömyys kalvaa kalliisti

Teksti: Peter Lindström | Kuvat: Patrik Lindström

Työkyvyttömyys on yhteiskunnalle kallista, yksilölle traagista – ja työeläkevakuuttajalle iso pala purtavaksi.

Työkyvyttömyyseläkkeiden kustannukset

Prosenttia bruttokansantuotteesta

	2003	2005	2007	2009	2011
EU 25	1,7	1,6	1,6	1,7	1,6
Suomi	2,5	2,4	2,2	2,5	2,3
Ruotsi	2,6	2,7	2,4	2,4	1,7
Tanska	2,8	3,0	2,7	2,8	2,7
Alankomaat	2,7	2,3	2,0	2,1	2,0
Saksa	1,7	1,6	1,4	1,6	1,5

(Lähde: Eurostat)

Suomi sairastaa kalliisti. Vuonna 2011 bruttokansantuotteesta (bkt) 2,3 prosenttia hupeni työkyvyttömyyseläkkeisiin. Se on paljon. Rahassa se vastaa puolta julkisen talouden kesävyysvajeesta.

EU-maiden keskiarvo on 1,6 prosenttia ja OECD-maiden 1,2. Suomi poikkeaa epäedullisen jyrkästi keskiarvoista, vaikka työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen trendi on ollut jo jonkin aikaa laskeva.

Työkyvyttömyys on pysyväluonteinen sitkeä ongelma pitkälle kehittyneissä maissa. Tarkempi tarkastelu paljastaa kuitenkin yksittäisten maiden kohdalla poikkeuksia: Alankomaissa ja Ruotsissa työkyvyttömyysmenot ovat tippuneet alle kymmenessä vuodessa yli neljänneksen.

Eläketurvakeskuksen erikoisasiantuntija **Antti Mielosen** mukaan

Alankomaissa muutos on kaikkein rajuinta. Työkyvyttömyyseläkkeet lohkaisivat 1990-luvulla Alankomaiden bruttokansantuotteesta pahimmillaan yli neljä prosenttia, ja kansainvälisten arvioiden mukaan jopa 10 prosenttia maan työikäisistä sai jotakin etuutta, kuten eläkettä tai sairauspäivärahaa. Prosenttilukujen muuttuminen ei kuitenkaan kerro koko kuvaa.

– Laskusuhdanteissa bkt laskee ja ihmiset hakevat enemmän sosiaaliturvaetuuksia. Tällöin etuuksien suhde bkt:hen kasvaa. Siksi kannattaa katsoa numeroiden taakse, käytännön toimenpiteisiin, Mielonen kehottaa.

Ei kerrasta poikki

Alankomaissa ja Ruotsissa on käsin käsin tartuttu työkyvyn menetäneiden kuntouttamiseen.

– Niissä maissa on laadittu tarkat aikataulut, milloin ja miten sairastuneen henkilö työkyky pyritään palauttamaan, ennen kuin työkyvyttömyyseläke tulee hänelle ajankohtaiseksi, Mielonen kertoo.

Samaan aikaan työkyvyn hoitamisesta on tehty taloudellisesti kannattavaa. Sairastamisen hintaa on nostettu, jolloin työkyky on alkanut kiinnostaa työnantajia enemmän. Alankomaissa työnantaja on nykyään velvoitettu maksamaan sairausajalta palkkaa enimmillään jopa kahden vuoden ajalta. Mielosen mukaan työkyvyttömyyseläke ei myöskään ole yleisessä ajattelussa enää kerrasta poikki -ratkaisu.

– Esimerkiksi Tanskassa ei enää myönnetä alle 40-vuotiaalle pysyvää työkyvyttömyyseläkettä kuin vain aivan selvissä tapauksissa. Eläkevakuuttajat seuraavat työkyvyttömän henkilön tilanteen kehittymistä eri tavalla kuin aikaisemmin.

**"Pitkäaikainen tai
pysyvä sairaus on aina
inhimillinen tragedia."**

Seppo Kettunen
ylilääkäri, Ilmarinen

Seppo Kettusen mukaan entistä useampi työkyvyttömyyden saa apua työeläkekuntoutuksesta.

Vajaalla työkyvyllä vaikeaa saada töitä

KUNTOUTUS tuo tuloksia

Myös työeläkevakuutusyhtiö Ilmarisen ylilääkäri **Seppo Kettunen** on tottunut vertailemaan Euroopan maiden työkyvyttömyystilastoja. Kettunen toimii Euroopan vakuutuslääkärien järjestön EUMASS:n valtuustossa. Kettusen mukaan Suomen suuret työkyvyttömyysmenot kertovat pohjoismaisesta hyvinvoinnista ja sosiaaliturvan tasosta.

– Hyvän sosiaaliturvan maassa ihmiselle on annettu mahdollisuus itse valita, minkä työn tekijäksi hän ryhtyy. Heikko sosiaaliturva ei kannusta ihmistä ottamaan työtä vastaan. Se pakottaa hänet siihen.

Työkyvyttömille Suomen malli on Kettusen mielestä hankala. Yhteiskuntamallimme tukee puutteesta ja sairauksista kärsiviä, mutta työllistää heikosti vajaakykyisiä ja heikosti koulutettuja. Tulevaisuuden suhteen Kettunen on kuitenkin optimisti. Entistä useampi työkyvyttömyyden saa apua työeläkekuntoutuksesta, ja tulokset ovat hyviä.

– Työeläkekuntoutusta on kehitetty paljon ja se on kannattavaa. Kuntoutus maksaa itsensä takaisin jo vajaassa kahdessa vuodessa, Kettunen sanoo.

Merkittävin muutos, jonka Kettunen on uransa aikana nähnyt, on kuntoutuksen räätälöiminen masennuksesta kärsivien tarpeisiin. STM:n Massto-hankkeessa löydettiin yksikertainen, mutta tehokas ratkaisu ongelmaan: lisättiin yhteistyötä psykiatrien ja työterveyshuollon välillä.

Lisäksi sydän- ja verisuonitautien ja syöpäsairauksien hoito on kehittynyt isoin harppauksin. Kun Kettunen kymmenen vuotta sitten saapui Ilmariseen, valtaosa etuudenhakijoista päätyi syöpädiagnoosilla työkyvyttömyyseläkkeelle. Näin ei enää tapahdu.

– Hoidot ovat kehittyneet valtavan paljon. Monet syöpään sairastuneet voivat tänä päivänä jatkaa työelämässä ja entistä useampi heistä parantuu kokonaan.

Ilmarisen kuntoutustiimi palaverissa – Seppo Kettunen, Heidi Mannio, Tiina Lehtosari, Johanna Metsälä ja Petri Järvinen pohtivat työkyvyttömyyseläkehakemusten kehitystä.

Maksuluokka Alankomaiden malliin

Tampereen ammattikorkeakoulussa keväällä tehty kyselytutkimus kertoo, että monet suomalaiset yritykset eivät vielääkään tunne työkyvyttömyyseläkkeiden kustannuksia. Kettunen ei ole tuloksesta hätkähtänyt. Hän uskoo, että keskeisin syy tähän on maksuluokkajärjestelmä.

– Sen vuoksi isot yritykset tuntevat kustannukset, mutta pienet yritykset eivät. Ja kun asia ei ole pienille yrityksille relevantti, harva niistä jaksaa ollut kiinnostunut asiasta.

Kettunen viittaa Mielosen tavoin mielellään Alankomaihin, jossa työkyvyttömyyden kustannukset on kohdistettu myös pieniin yrityksiin. Ne joutuvat ottamaan vakuutuksen työkyvyttömyysmaksujen varalta. Vakuutuspakko on tehnyt Alankomaiden pienet yritykset tietoisiksi työkyvyn hoitamisesta ja ylläpitämisestä. Kettusen mielestä vastaavaa voisi harkita meillä.

– Kuitenkin samalla tulee muistaa, että henkilöstökustannusten lisääminen pienille yrityksille heikentäisi niiden mahdollisuuksia palkata työvoimaa. Ei tämä helppo kuvio ole.

Lainsäädäntöä vaikea viestiä

Vaikka työkyvyttömyys on Suomessa tunnustettu ongelma, Kettusen mielestä se ei saa julkisessa keskustelussa riittävästi näkyvyyttä. Ehkä sik-

si, että työttömyysasteissa tapahtuu muutoksia nopeammin kuin työkyvyttömyysluvuissa. Yksilön kannalta työkyvyttömyys on kuitenkin työttömyyttä vakavampi ongelma.

– Työttömyydessä yksilö kohtaa työvoiman kysynnän ja tarjonnan haasteet. Työkyvyttömyydessä häntä koettelee työttömyyden lisäksi sairaus. Työttömällä on yksi ongelma, työkyvyttömällä niitä on kaksi. Siksi pitkäaikainen tai pysyvä sairaus on aina inhimillinen tragedia, Kettunen tiivistää.

Lisäksi työkyvyttömyydessä on rakenteellinen virhe.

– Jo vuoden kestävä työkyvyttömyyden aikana ihminen ehtii sopeuttaa oman taloutensa tulojensa heikkenemiseen. Tällöin hänellä ei välttämättä ole tarvetta ottaa työtä vastaan, vaikka hänen vointinsa paranisi.

Ongelmaa pahentaa se, että työkyvyttömyydelle on lainsäädännössä useita eri määritelmiä.

– Juridiikan näkökulmasta yksilön työkyvyn aste voi muuttua yhdessä yössä, vaikka hänen voimissaan ei tapahtuisi mitään muutosta. Kun sairauspäiväraha loppuu, työkyvyttömyyden arvioidaan aivan toisenlaisten kriteerien perusteella kuin mihin hän on tottunut. Tätä on oikeasti hyvin vaikeaa viestiä etuudenhakijalle.

Asiantuntija-artikkeli

Raija Gould
Erikoistutkija
Eläketurvakeskus

Työkyvyttömyydestä katse käännettävä työkykyyn

Kaikki työkyvyttömyyseläkkeen hakijat eivät halua pysyvästi eläkkeelle. Osatyökyvyttömyyseläkkeeseen työn jatkuminen liittyy luontevasti, mutta myös joka viides täyden työkyvyttömyyseläkkeen hakija pitää työhön paluuta mahdollisena.

■ Tämä käy ilmi Eläketurvakeskuksen, Ilmarisen, Kevan ja Varman yhteisestä eläkehakemusasiakirjoihin perustavasta tutkimuksesta. Hankkeessa tarkasteltiin kolmeastaa vuonna 2010 mielenterveys- tai tules-syistä työkyvyttömyyseläkettä hakenutta henkilöä.

Työurien pidentämisen näkökulmasta työhön paluuta tavoittelevat työkyvyttömyyseläkkeen hakijat ovat myönteinen viesti. Etenkin kun hakijat ovat arvioineet tilannetta eläkettä hakiessaan, eli juuri siinä vaiheessa, kun työkykyprosessi herkästi painottuu työkyvyn ongelmien esille tuomiseen eikä niinkään työhön paluun suunnitteluun.

Keitä sitten olivat ne, jotka eläkettä hakiessaan uskoivat työkykynsä vielä palautuvan? He olivat varsin odotetusti nuorempia, enemmän koulutusta saaneita ja niitä, joilla sairaudet heikensivät toimintakykyä lievemmin.

Työterveyshuolto ei ulotu työttömiin

Kaikkein selkeimmin myönteiseen työhön paluun arvioon liittyi kuitenkin työpaikan ja työterveyshuollon tuki. Jos työterveysyhteistyössä oli aktiivisesti selvitetty työhön paluun mahdollisuuksia, todennäköisyys eläkkeenhakijan myönteiselle näkemykselle omasta työhön paluustaan oli moninkertainen muihin hakijoihin verrattuna.

Haasteellista on kuitenkin se, että toimiva työhön paluun tuki tavoitti vain pienen osan työkyvyttömyyseläkkeen hakijoista. Tutkituista eläkkeenhakijoista noin kolmannes oli ennen eläkkeen hakemista ollut aktiivisesti työssä jatkamista tukevan työterveysyhteistyön piirissä.

Muilla työterveyshuollon aktiivisuus työnteon edistämässä oli ollut vähäistä, tai työterveyshuolto ja usein myös työpaikka puuttuivat kokonaan.

Yksi leimallinen piirre työkyvyttömyyseläkkeen hakijoiden taustassa onkin juuri työn puuttuminen. Työttömyys ja työkyvyn heikkeneminen kietoutuvat helposti toisiinsa, ja monilla työkyvyttömyyseläkkeen hakijoilla on kokemusta molemmista.

Viiden eläkkeen hakemista edeltäneen vuoden aikana puolet eläkkeenhakijoista oli ollut ainakin jonkin aikaa työttömänä, ja kolmasosalla työttömyyttä oli ollut vähintään kaksi vuotta. Erytisen yleistä työttömyys oli niiden eläkkeenhakijoiden taustassa, joilla työkyvyn heikkeneminen liittyi muihin mielenterveyssyihin kuin masennukseen (kuva 1).

Työttömänä olleet työkyvyttömyyseläkkeen hakijat jäivät monien tukipalvelujen ulkopuolelle. Heiltä puuttuu esimerkiksi työterveysyhteistyön kaltainen tuki, joka voisi auttaa työkyvyn ongelmien ehkäisyssä ja hoidossa ja koordinoita työhön palaamisen mahdollisuuksia ja keinoja.

Lisää työhön suuntautuneita toimia

Ylipäänsä työkykyä tukeva toiminta näytti tutkimustulosten mukaan painottuneen enemmän sairauksia kuin työtä, työoloja ja ammattia sivuaviin toimenpiteisiin.

Eläkehakemuslomakkeista, lääkärinlausunnoista ja työnantajan lausunnoista poimittujen tietojen mukaan työn tai työajan keventämistä tai muuta työn räätälöintiä oli ennen eläkkeen hakemista tehty vain noin joka kymmenennelle työkyvyttömyyseläkkeen hakijalle.

Myös ammatillista kuntoutusta oli käytetty niukasti. Tutkituista kolmestasadasta työkyvyttömyyseläkkeen hakijasta yhdeksän oli osallistunut työeläkekuntoutukseen viiden hakemista edeltäneen vuoden aikana.

Niukkuutta näkyi myös ammatillisen kuntoutuksen suunnitelmissa. Sairauksien tai vammojen hoitosuunnitelmia oli tehty useimmille eläkkeenhakijoille, monille oli tehty myös lääkinnällisen kuntoutuksen suunnitelma, mutta vain harvalle oli suunniteltu ammatillista kuntoutusta (kuva 2).

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen on viime vuosina vähentynyt (kuva 3). Tämän trendin onnistunut jatkuminen edellyttää ennen kaikkea työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen tarpeen vähenemistä.

Tutkimustulokset eläkkeen hakemista edeltäneistä vaiheista kertoivat myönteisen kehityksen mahdollisuuksista, työssä jatkamisen ja työhön palaamisen haastavuudesta.

Tulokset kertoivat myös ongelmista. Työkyvyttömyyseläkkeen hakijoiden sairaus- ja työtaustoissa oli monenlaisia vaiheita, eikä toimivaa tukiverkostoa aina löytynyt. Erilaisuus edellyttääkin erilaisia työkyvyn edistämisen toimintamalleja.

Onnistuneessa työkykyprosessissa korostuu kuitenkin selkeästi työhön suuntautuneiden tukitoimien, suunnitelmallisuuden ja eri toimijatahojen yhteistyön merkitys.

Työkyvyttömyyseläkettä edeltävät vaiheet

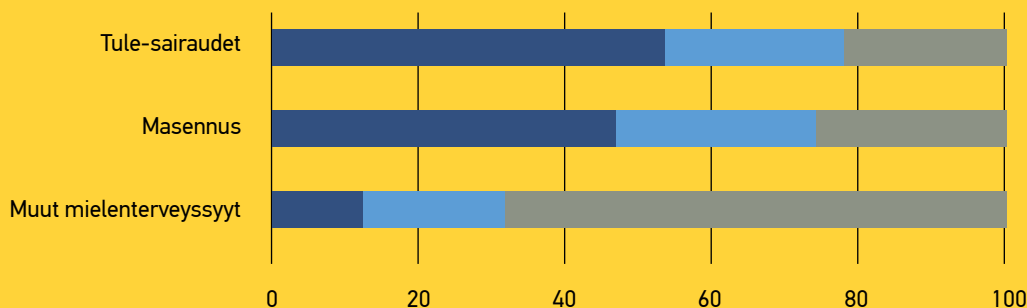
Gould, Laaksonen,
Kivekäs, Ropponen,
Kettunen, Hannu, Käppi,
Ripatti, Rokkanen,
Turtiainen.

Eläketurvakeskuksen
raportteja 06/2014.

Kuva 1

Työtaustan tiiviys

viitenä työkyvyttömyyseläkkeen hakemista edeltäneenä vuonna,
kolmessa sairausryhmässä, 25–59-vuotiaat, %

Lähde: Gould, Laaksonen, Kivekäs ym. 2014

Tiiviisti työssä

Epävakaa työtausta

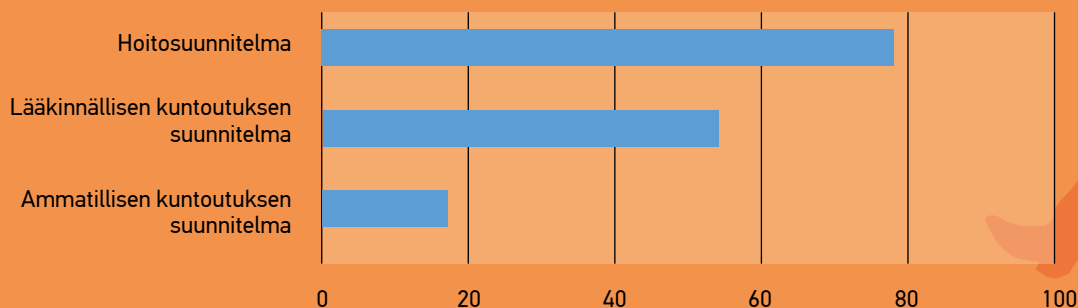

Paljon työttömyyttä

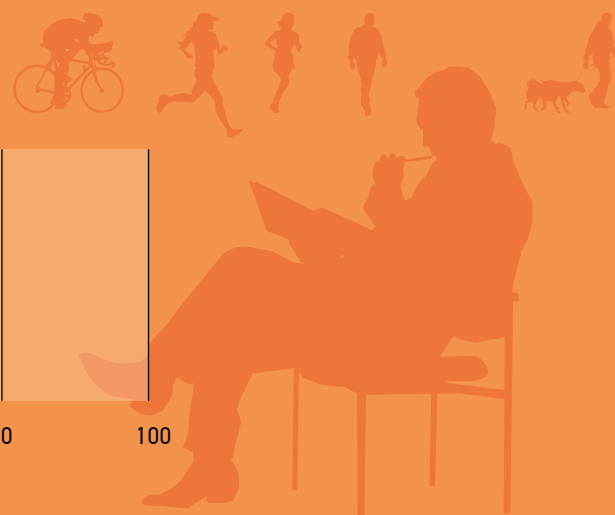
Kuva 2

Hoito- ja kuntoutussuunnitelmien yleisyys

20–59-vuotiailla työkyvyttömyyseläkkeen hakijoilla, %

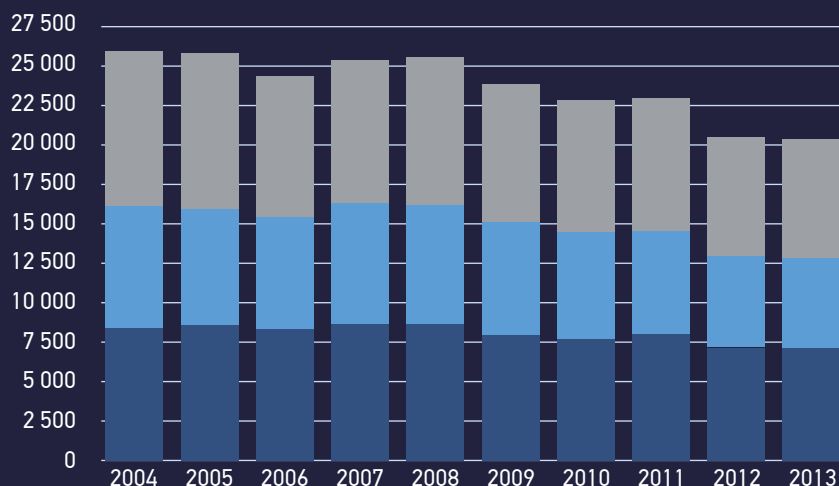
Lähde: Gould, Laaksonen, Kivekäs ym. 2014

Kuva 3

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet

vuosina 2004–2013 sairauspäätöksen mukaan, työeläkejärjestelmä

Lähde: ETK:n tilastot

Muut
sairaudet

Mielenterveyden
ja käyttäytymisen
häiriöt

Tuki- ja
liikuntaelinten
sairaudet

Sorsa

Kolumnisti on Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin yliopistonlehtori.

Ideologiako kirosana?

Kismittääkö poliitikon kanta? Haluatko antaa poliitikosta naurunalaisen tai ummehtuneen kuvan, muttet keksi miten? Ei hätää. Tähän on olemassa patenttirateaus: voit aina syyttää poliitikkoa ideologisuudesta.

Ideologiasta on tullut kirosana. Lehdistä voi päivittäin lukea, miten se ja se päätöksentekijä ”on ideologian vanki” tai miten taas joku päätös on tehty ”ideologisin perustein”. Ei ihme, että moni tuore poliitikko haluaa irtisanoutua ideologioista ja ismeistä sekä tunnustautua superdynaamiseksi pragmatikoksi.

Politiikan tutkijan korviin tämä kuulostaa huvittavalta. Ideologiassa kun ei ole kyse pakkonormaisesta tarpeesta toistella samoja sanoja, sulkea silmät ympäröivältä maailmalta tai kiel-

paikkansa siinä on. Kaikilla on ideologiansa. Toisilla se voi olla toki pidemmälle pohdittu, johdonmukaisempi tai analyttisempi kuin toisilla.

Kun joku haluaa kokonaan irtisanoutua ideologiasta, tulee hän sanoneeksi, ettei hän edes yritä ymmärtää maailmaa, omaksua arvoja tai pohtia omia tekemisiään. Eli tunnustautuu tyhjääksi, nihilistiksi, palkkasoturiksi tai tuulivieriksi. Ei kuulosta hyvältä vaalimainokselta.

Muiden haukkuminen ideologiseksi on usein merkki siitä, että oma ideologia on otettu niin suurena itsestään selvyytenä, ettei sitä osata enää edes tunnistaa. Kuten taloustieteilijä John Maynard Keynes aikanaan totesi, itseään ideologiattomaksi kutsuvat käytännönläheiset päätöksentekijät ovat yleensä vain jonkun maailmasta vieraantuneen ekonomin ideoiden orjia.

Ideologisuudesta voidaan toki syyttää myös silloin, kun toisen ideologia ei vastaa omaa. Tällöin tullaan kuitenkin kehuneeksi toista. Ideologia on demokratiassa äänestäjän kuluttajansuojaa. Poliitikon ideologian tunnistamalla pystyy ennakoimaan, miten hän tulee toimimaan. Jos joku näyttää noudattavan julkilausumaansa ideologiaa, niin mikäs sen hienompaa – kyseessä on rehellinen ja johdonmukainen poliitikko.

Pragmatikoksi julistautuminen tarkoittaa sitä, että henkilö luovii vastaan tulevissa tilanteissa aina eri pohjalta ilman aloitteellisuutta. Kun seuraavan kerran joku julistautuu pragmatikoksi, niin häneltä on syytä kysyä, minkä varassa hän oikein toimii. Ehkä hän ajaa vain omaa etuaan? Ideologiaa sekin on. Jotta voisi ajaa omaa etua, on ensin oltava idea siitä, mitä oma etu on ja miten sitä voidaan maailmassa ajaa.

”Kun joku haluaa kokonaan irtisanoutua ideologiasta, tulee hän sanoneeksi, ettei hän edes yritä ymmärtää maailmaa”

täytyä ymmärtämästä muiden näkökantoja. Sitä kutsutaan dogmaattisuudeksi. Tai autismitiksi.

Ideologiassa on kyse maailmankuvasta. Ideologiaan sisältyy niin uskomuksia kuin arvojakin. Ideologia kertoo, miten ihminen ymmärtää maailman toimivan ja mikä hänen

Ville-Pekka Sorsa

Ministeri Laura Rätty

TEHOPAKKAUS

Teksti Anne Iivonen | Kuvat Karoliina Paatos

Ennustettava ja stabiili eläkejärjestelmä kestää myös muutoksia. Ministeri Rätty mukaan kytkös elinaikaan lisää luottamusta eläkejärjestelmään.

Syksyn eläkeneuvottelujen ratkettua maan hallitus käynnisti massiivisen lainvalmistelun. Eläkeratkaisuun perehtynyt sosiaali- ja terveysministeri **Laura Rätty** toteaa, että kytkös elinaikaan on tärkeä periaatteellinen muutos. Hän ei näe työurien pidentämisessä häviöjä.

– Suomen kaltaisessa maassa olisi hyvin kummallista, jos osaa pitenevästä elinajasta ei käytettäisi tuottavaan työntekoon, ministeri Rätty sanoo.

– Työssä jatkavien eläketaso paranee runsastuvien työvuosien myötä. Yleensä työssä olevat ihmiset maksavat myös enemmän veroja. Tällä tavoin palkkasumma vaikuttaa suoraan yhteiskunnan toimivuuteen ja kustannuksiin.

Eläkeratkaisun alla valtion roolia kritisoitiin siitä, että päätöksenteko olisi liikaa työmarkkinajärjestöjen käsissä, kaksikantaista kolmikannan sijaan.

– Eläkkeistä neuvotellaan kolmikannassa, ja valtio on yksi kolmikannan osapuoli. Hallitus linjasi raamit, joista työmarkkinakeskusjärjestöt neuvottelivat. Se on aika paljon osallistumista, kun linjaa raamit, Rätty sanoo. ►►

Sosiaali- ja terveysministeri Laura Rätty korostaa, että huojentavaa tietoisuutta eläketurvasta tulee viestiä kansalaisille. Asiantuntevalla neuvonnalla vaikutetaan suoraan kansalaisten tiedontasoon. Työeläkealan toimijoille Rätty puhuu Työeläkepäivässä 13. marraskuuta.

On tärkeää, että eletään ajan hermolla...

...seurataan miltä toiminta näyttää ja mitä vaikutuksia toiminnasta seuraa.

Joidenkin mielestä valtiovalta puuttui liikaa, kun se vaati eläkeiän sitomista elinaikaan. Näköpiirissä oleva vanhenevan väestöosuuden räjähtävä kasvu painoi eläkeratkaisussa. Väestön ikärakenteen epäedullisuus heijastuu myös julkisen talouden tulojen ja menojen epätasapainoon. Tällä haavaa kestävyysvajeesta oletetaan vuoteen 2025 mennessä noin neljäsosan hoituvan tehdyllä eläkeratkaisulla.

– Kytkös elinaikaan on nyt otettu huomioon. Tekemällä tulevaisuuteen ulottuvia ratkaisuja torjumme samalla usein kuultuja ”en tule koskaan saamaan eläkettä” -tyylisiä puolihuolimattomia heittoja, ministeri sanoo.

– Ennustettava, stabiili, sellainen eläkejärjestelmä kestää myös muutoksia. Kun pystymme lisäämään järjestelmän toimivuutta ja ennustettavuutta kulloisessakin ajassa, lisäämme samalla kestäväluonteisesti luottamusta.

– Pysyvintä on muutos. Jos sitä ei ole ja sellainen tila jatkuu pitkän aikaa, pitäisi hälytyskellojen soida, Rätty toteaa.

Faktoissa ja asiakysymyksissä Rätty ei kompastele, vaan notkeasti sitoo langat yhteen. Hermostuttavan silmäpaon muuten niin huoliteltuun olemukseen toivat syytökset kansanedustaja **Lasse Männistön** ja Laura Rädyn sulle-mulle työtehtävien kikkailusta.

Syytökset kuivuivat kokoon, ja Rätty saattoi jatkaa agendaansa avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämisestä eläkeyhtiöiden hallinnossa.

– Eläkejärjestelmä on suuri suomalaisten yhteinen asia, jota myös yksityiset yhtiöt hallinnoivat. Siksi on tärkeää, että eletään ajan hermolla, seurataan miltä toiminta näyttää ja mitä vaikutuksia toiminnasta seuraa. Tällä kaikella on merkitystä avoimen päätöksenteon näkökulmasta.

Rädyn mukaan eläkkeen hakemisen yhteydessä suomalaiset luottavat työeläkelaitoksiinsa. Asiakasrajapinnassa työskentelevät eläke-neuvojat ovat vahvasti kosketuksissa ihmisten arkeen, ja eläkelaitoksissa eläkepäättökset käsitellään pääsääntöisesti nopeasti ja viivytyksettä.

– Ammattitaitoinen neuvonta- ja asiakaspalvelutyö on eläkejärjestelmämme arkea ja siinä se hengittää tasatahtiin yhteiskunnan kanssa.

Mutta hän jatkaa samaan hengenvetoon, että aiemmassa roolissaan Kevan hallituksen puheen-

Tällä kaikella on merkitystä avoimen päätöksenteon näkökulmasta, ministeri Rätty toteaa.

johtajana hän koki myös maineriskin toteutumisen. Puutteellisista toimintaohjeista johtuvat hallinnon epäselvyydet viilsivät syvältä, eivätkä vähiten kevalaisia.

– Kyllä se oli minulle aika suuri yllätys, että Kevassa paljastui suuria puutteita. Helsingin kaupungin palveluksessa olin tottunut siihen, että julkisella toimijalla on selvät säännöt ja toimintarakenteet, jossa kaikkea säädellään, myös sitä, mitä ei säädellä.

– Käynnistimme sekä perusteellisen toimintatapojen perkauksen että organisaatiouudistuksen, jotka muuttivat toimintaa hyvän hallintotavan ja päätösten diadiroinnin suuntaan. Näytimme toivottua suuntaa, mutta kevalaiset itse huolehtivat operatiivisesta muutosjohtamisesta.

Rätty korostaa, että Kevan uusi hallintomalli ja toiminnan organisointi on tuonut mukanaan pelkästään hyvää. Hän myös uskoo, että osaltaan julkinen keskustelu on lisännyt kiinnostusta eläkkeisiin ja saanut ihmiset miettimään lähemmin työuraansa ja siitä kertyvää eläkettä.

– Työeläkejärjestelmään kansalaisten pitää aina voida luottaa. Yksinkertaisesti se lisää luottamusta, kun he tuntevat hengittävänsä samaa ilmaa työeläkejärjestelmän kanssa. ■

Kuka?

Laura Rätty

- sosiaali- ja terveysministeri
- 37-vuotias lääketieteen lisensiaatti
- virkavapaalla Helsingin apulaiskaupunginjohtajan virasta
- työskennellyt aikaisemmin leikkaussalilääkärinä
- naimisissa, 4- ja 6-vuotiaat lapset
- huolehtii jaksamisestaan juoksemalla viidesti viikossa ja syömällä lounaan päivittäin.

Kodin turvajoukot

Aänekoskelaissyntyinen **Laura Rätty** on avioliitossa ja perheessä on kaksi alle kouluikäistä lasta. Hän mainitsee, että äitinä lapsiperheen arjen ja ministeritehtävien yhdistäminen ei ole ongelmaton. Kovaan ajankäytön hallintaan ministeripesti opettaa.

– En halua antaa sellaista kuvaa, että ehtisin huolehtia kodista ja perheestä mallikelpoisesti. Kiitän lähipiiriäni joka päivä siitä, että minulla on vahva taustaverkko.

– En selviäisi ilman anoppini ja juuri eläkkeelle siirtyneiden vanhempieni apua.

Sijoitussalkut julkisiksi

Jo heti ministeripestinsä alkajaisiksi Rätty pisti tuulemaan lykkimällä eteenpäin lakiesityksen työeläkevakuutusyhtiöiden läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Se on parhaillaan eduskunnassa valiokuntakäsittelyssä.

– Suomalaisten tulee tietää, ketkä ja millä taloudellisilla sitoumuksilla toimivat henkilöt huolehtivat eläkemiljardeista. Siksi ei ole tavatonta ulottaa finanssialalla vallitseva käytäntö hallinnon läpinäkyvyydestä työeläkevaroja hoitaviin yksityisiin eläkeyhtiöihin, Rätty perustelee.

– En halunnut viivyttää asian etenemistä. Itse asia ei muutu miksiäkään, vaikka sitä kuinka pyöriteltäisiin työryhmissä, Rätty napauttaa.

Lakiesityksen mukaan työeläkeyhtiöiden hallituksen jäsenten, toimivan johdon sekä sijoituspäätöksiin vaikuttavien olisi ilmoitettava pörssiosakeomistuksensa ja -kauppansa. Niiden olisi myös pidettävä julkista luetteloa hallitusjäsenyyksistä ja luottamustoimista.

Avoimuuden vaatimus ulottuu Rädyn mukaan myös julkisaloista huolehtivaan Kevan ja Valtion eläkerahaston (VER) hallintoon. Kuitenkin tältä osin Kevan hallinnon järjestäminen kuuluu nykyisen liikenne- ja kuntaministeri **Paula Risikon** toimialueelle ja vastaavasti VER:n hallinto elinkeinoministeri **Jan Vapaavuorelle**.

Asiantuntija-artikkeli

Mika Vidlund
Yhteyspäällikkö
Eläketurvakeskus

Riskit puntarissa eläkevarojen sijoituspäätöksissä

Eläkevarojen sääntely ja valvonta noudattaa Euroopassa varovaisuusperiaatetta ja riskiperusteista hallintaa.

KORKOSIJOITUKSET osuus kaikista sijoituksista 2013, %

Yliopistojen rahasto USS (UK)	27
Tietoliikennerahasto BT (UK)	42
Puskurirahastot AP (SE)	35
Eläkeyhtiö Alecta (SE)	54
Eläkeyhtiö AMF (SE)	45
Puskurirahasto GPF (NO)	37
Terveysalanrahasto PFZW (NL)	39
Julkisalan rahasto ABP (NL)	37
Yksityisalojen työeläke (FI)	42
Julkisalojen työeläke (FI)	46
Metalliliiton eläkeyhtiö (DK)	59
Työeläkerahasto ATP (DK)	83

fakta

Kansainvälinen vertailu
työeläkevarojen
sijoitustoiminnan
sääntelystä

Eläketurvakeskuksen
selvityksiä 02/2014

■ Eläketurvakeskuksen ja Työeläkevaikuttajat Telan lokakuussa ilmestyvässä yhteisselvityksessä vertaillaan eurooppalaisten työeläkelaitosten sijoitustoiminnan sääntelyä Suomen lisäksi Alankomaissa, Britanniassa, Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa.

Sijoitustoiminnan sääntelyssä on paljon yhtäläisiä piirteitä vertailumaissa. Osateki-jänsä tässä on EU-maiden henkivakuutusyhtiöitä koske-
valla vakavaraisuussääntelyllä. Lisäksi IORP-direktiivin
muutosehdotukset tulisivat ohjaamaan ns. II-pilarin am-
matillisten eläkerahastojen sijoitustoimintaa määrittä-
mällä vakavaraisuusvaatimukset sijoitusallokaation ris-
kipitoisuuteen määrällisten rajoitusten sijaan.

Suoria johtopäätöksiä yksinomaan sääntelyn vaiku-
tuksesta eri toimijoiden sijoitustuottojen välisiin eroihin
ei kuitenkaan voida vetää.

Ensinnäkään direktiivit eivät koske lakisääteisiä toi-
mijoita. Ulkopuolelle jäävät lisäksi valtiolliset puskurira-
hastot, kuten Ruotsin ja Norjan valtion eläkerahastot, joi-
den sijoitustoimintaa ohjaavat lainsäädäntöön asetetut
täsmälliset rajat.

Tanskan ATP-työeläkerahaston sekä Suomen työelä-
keyhtiöiden sijoitustoiminnan valvontaa ja riskitasoa mää-
rittävät vakavaraisuussäännökset ovat kuitenkin verran-
nollisia direktiivien asettamiin vaatimuksiin.

Suomessa säännökset ovat jatkuvan kehittämistyön
kohteena.

Uudistustarpeet ovat osin lähtöisin finanssikriisin vai-
kutuksista, mutta taustalla on myös sääntelymekanismin
uusiminen siten, että se mittaisi paremmin sijoitustoimin-
nan riskejä. Uudistamisen viimeinen vaihe tulee voimaan
vuoden 2017 alussa.

Riskien hallintaa ja tuottojen tavoittelua

Maksuperusteiset järjestelmät ovat lähtökohtaisesti si-
joittajaprofililtaan hyvin erilaisia. Niissä ei ole etukäteen
luvuttuja etuuksia, ja sijoitusriski on siirretty vakuutetuille.

Tanskassa maksuperusteisille eläkejärjestelyille on
yleisesti määritelty takuutuotto, joka edellyttää toimijoilta
varautumista lupauksen täyttämiseksi. Esimerkiksi ATP:n
sijoitussalkku on tästä johtuen kovin korkopainotteinen.
Toista ääripäätä edustaa Ruotsin yksilöllinen rahastoelä-

**"Sijoituspäätöksiä
ei tehdä yhteis-
kuntapolittisten
tavoitteiden näkö-
kulmasta."**

kejärjestelmä, missä keskimäärin yli 80 pro-
senttia varoista on sijoitettuna osakkeisiin.

Esimerkkitoimijoiden keskimääräiset
sijoitustuotot vaihtelivat Suomen yksityis-
alojen työeläkevakuuttajien 7,5 prosentista
Norjan valtion eläkerahaston 12 prosenttiin
vuosina 2009–2013. Työeläkevaroihin liite-
tään usein toiveita työllisyyden ja talouskas-
vun turvaamisesta suuntaamalla sijoituksia

kotimaahan. Suomessa kotimaan sijoituksia on alle kol-
mannes sijoituskannasta.

Erityisesti puskurirahastoihin voidaan ajatella liittyvän
yhteiskuntapolittisia tavoitteita. Norjan ja Ruotsin portfo-
lioiden tarkastelu osoittaa, että sijoituspäätöksiä ei tehdä
yhteiskuntapolittisten tavoitteiden näkökulmasta, vaan
ensijaisesti työeläkkeiden rahoittamisen ja riskien hajaut-
tamisen näkökulmasta.

Ulkomaille sijoittamiseen vaikuttaa jo varojen koko
suhteessa maan kansantalouteen. Norjan valtion eläke-
rahaston säännöt määrittävät, että käytännössä kaikki
sijoitukset on suunnattava ulkomaille. Ruotsin puskuri-
rahastot sijoittavat noin 40 prosenttia varoistaan kotimaa-
han. Alankomaissa vain 14 prosenttia eläkevaroista oli
sijoitettu kotimaahan.

Korkosijoitukset tärkeässä asemassa

Eläkerahoja ei aina voida sijoittaa korkean riskitason
kohteisiin, vaikka sijoitussäännöt sen sallisivatkin. Fi-
nanssikriisin jälkeen korkosijoitusten osuus esimerkki-
toimijoiden portfolioissa on säilynyt merkittävänä (kuvi-
o vasemmalla). Muun muassa järjestelmän ikärakenteesta
riippuen rahastojen on pidettävä huolta sijoitustensa lik-
viditeetistä.

Jäsenkannan ikääntyessä sijoituskohteet suuntautuvat
laajalti riskittömämpiin arvopapereihin: osakesijoitusten
paino vähenee ja korkosijoitusten kasvaa sitä mukaa kun
tavoitevuosi lähestyy.

Ideana on, että pääoman menetyksen riski pienenee,
kun tuottojen kotiutushetki lähestyy. Ilmiö, joka näkyy eri-
tyisesti Britanniassa, missä osakkeiden osuus etuuspe-
rusteisissa järjestelmissä on pudonnut viimeisen kymme-
nen vuoden aikana yli 60 prosentista noin 35 prosenttiin
kokonaissijoituksista.

Kokemuksen
ääntä

Markku J. Jääskeläinen levittää
työkseen ilosanomaa palkan tuomasta
sosiaaliturvasta, työeläkkeestä.

KAMPANJAKONKARI kapuaa vankkureille

Sidosryhmissä sukkulan lailla liikkuvalla
Markku J. Jääskeläiselle ei tuota tuskaa
toimia työeläkkeen puolestapuhujana. Hän
tuntee palvelevansa palkansaajaa, yrittä-
jää ja työnantajaa – kaikkia eläketurvan
järjestämiseen osallistuvia.

Teksti Anne Iivonen | Kuva Karoliina Paatos

Työeläkejärjestelmän palveluksessa toi-
mimisen koen yhteiskunnalliseksi teh-
täväksi. Me olemme osa kokonaisuut-
ta, joka vaikuttaa suoraan ihmisten
toimeentuloon ja vanhuuden turvaan,
Jääskeläinen sanoo.

Työeläkevakuuttajat Telan johtajana Jääskeläi-
sen toimenkuvaan sisältyvät sidosryhmäyhtey-
det. Hän ui kuin parvikala meressä sekä parla-
mentin tärkeimpien valiokuntaedustajien parissa
mutta myös työmarkkinajärjestöjen maailmassa.

Kokemuksen ääntä

Kuka?

Markku J. Jääskeläinen

- 61-vuotias, johtajana TELAssa 2001–.
- Toiminut Tarja Halosen kampanjapäällikkönä presidentinvaaleissa 2000 ja 2006, SDP:n puoluetoimistossa 1990–2000, Uudenmaan liiton toiminnanjohtaja 1988–1991, SAK:ssa nuorisosihteeri 1978–1983.
- Ylioppilasmerkonomi.
- Asuu Vantaan Tikkurilassa avioliitossa, kolme lasta ja kolme lastenlasta.
- Harrastuksena yhteiskunnallinen toiminta puolueessa (SDP) ja eri yhdistyksissä, raviurheilu, kisällilaulu.
- Tärkeintä elämässä: olla sinut itsensä kanssa, mikä tarkoittaa tasapainon löytämistä työn, perheen, harrastusten ja ystäväpiirin kesken.

Telan viimeisimmässä organisaatiouudistuksessa Jääskeläisen vastuulle tuli sidosryhmäsuhteet, samalla viestintävastuu siirtyi viestintäjohtaja **Minna Sirkalle**.

Mikä rooli Jääskeläiselle istuu nyt luontevimmin: työeläkesanomana sanansaattaja, vilkas lobbare vai taustalla häsläävä harmaa eminenssi?

– Kyllä kai minä olen tuo sanansaattaja. Samalla täytyy tunnustaa oma riittämättömyys. Jokainen joka tulee työeläkealalle, joutuu rehellisesti tunnustamaan, että asiat pitää opetella uudelleen. Alalla substanssin hallitseminen on niin eksaktia ja tarkkaa, ettei ylimalkaisella tiedolla yksinkertaisesti selviä.

– Arvostan ylitse muiden työeläkevaikutuksen läpikotaisin tuntevia osaavia eläkeneuvoja, konkari sanoo.

Eläkeuudistuksen kampanjatuntemus

Edunvalvontajärjestö Työeläkevakuuttajat TELA edustaa lakisääteistä työeläketurvaa hoitavia eläkelaitoksia. Tuohon rooliin järjestön nimi *työeläkevakuuttajat* kursailematta viittaa. *Vakuuttajan* rooli (saada muut uskomaan merkityksessä) istuu Jääskeläiselle kuin nenä päähän.

TELA määrittelee tehtäväkseen työeläkejärjestelmän vahvistamisen ja alan toimintaympäristöön vaikuttamisen. Työsarkaa riittää 2017 eläkeuudistuksen kynnyksellä.

– Hyvässä muistissa ovat kokemuksemme edellisestä eläkeuudistuksesta (2005). Silloin kohtasimme kansan syvissä riveissä valtavan tiedontarpeen: kolumme maata ristiin rastiin yli tuhannessa tilaisuudessa. Ratkaisevinta +55-vuotiaiden saavuttamiseksi oli lähestyä heitä ensin suoraan henkilökohtaisella kirjeellä. Kerroimme, miten uudistus vaikuttaa heidän elämäntilanteessaan. Rohkaisimme heitä miettimään, voisivatko he jatkaa työelämässä.

Jääskeläinen arvelee, että nyt nousevat keskiöön sosiaalisen median kanavat ja kansalaiskeskustelu verkossa. Joka tapauksessa tärkeintä on varmistaa, että viesti uudistuksen tuomista muutoksista lähtisi liikkeelle oikeansisältöisenä.

– Kampanjointi on ajatusten markkinointia. Ideatasolla tämä pätee minkä tahansa uuden tiedon levittämisessä, myös eläkeuudistuksen. ”Jokainen kampanja on

erilainen, jokainen kampanja on samanlainen”, siinä vinha totuus, joka opin aikoinaan 1990-luvulla opiskellessani kampanjointia Yhdysvalloissa ja Englannissa.

– Oikeansisältöisellä viestillä korostimme uudistuksen positiivisia vaikutuksia: karttumat ja joustava vanhuuseläkeikä otettiin myönteisesti vastaan, Jääskeläinen kertaa silloisia vaiheita.

Ydinviesti ensiksi liikkeelle

– Eläkeratkaisun neuvottelutuloksen pääkohdat pitää tuntea hyvin ja kertoa niistä sekä sidosryhmille että suurelle yleisölle välittömästi. Mutta pitää samalla varmistua myös siitä, mitä kohderyhmä ajattelee asiasta ja viestijästä. Melko varmasti periaatteina nämä tulevat toistumaan, Jääskeläinen sanoo.

Pahimpana epäonnistumisriskinä hän pitää väärän tai epäoleellisen tiedon liikkeelle lähtemistä.

– Edellisessäkin eläkeuudistuksessa olimme altavastaajan asemassa. Suuren yleisön ja mediankin ennako-oletukset kielivät lähestyvistä eläkepaosta, että ihmiset karkaavat työelämästä eivätkä jatka 63 ikävuoden jälkeen.

– Saimme läpi ydinviestin, että oli kunnia jatkaa työelämässä. Läpimenoon vaikutti myös viestintävälineen valinta, suoramarkkinointi. Ratkaisevaa oli median suhtautuminen; se otti kansanvalistajan roolin ja toimitukset ahkeroinvat ihmisille välttämätöntä tietoa. Yhteisvaikutuksena työssä jatkamiseen kannustava ilmapiiri levisi työpaikoille.

Sosiaalipoliittinen taitekohta

Työeläkealaa koskevassa nykyisessä keskustelussa Jääskeläinen ihmettelee, miksi rahoitus, eläkevarallisuus ja sijoitus-toiminta etunenässä nousevat otsikoihin.

– Eläkeuudistus on iso sosiaalipoliittinen taitekohta. Siksi vähemmälle ei saa jäädä työeläkkeen perustehtävä eli vanhuuteen varautuvan sosiaaliturvan näkökulma.

– Se jo myönnetään laajasti, että työurien tulee pidentyä eliniän pidentyessä. Luulisin, että eläkeuudistus muistetaan jälkikäteen isona sosiaalipoliittisena taitekohtana juuri tästä näkökulmasta. ■

– Eläkeuudistuksessa ratkaisun pitää olla sellainen, että osapuolet kokevat voittavansa jotakin, mutta häviönkin pitää jakautua tasapuolisesti, si-dosryhmävaikuttamisen konkari, Työeläkevakuut-tajat Telan johtaja Markku J. Jääskeläinen sanoo.

PALLO HALLUSSA

Peter Lindström
Tiedottaja
Eläketurvakeskus

Pallo hallussa kokoaa eri lähteistä ulkomaiden eläkeuutisia. Lisää luettavaa muiden maiden eläketurvasta löydät osoitteesta www.etk.fi/muutmaat.

ISO-BRITANNIA

Lehman Brothersin työntekijöille hyvät eläkekorvaukset

■ Amerikkalaisen sijoituspankki Lehman Brothersin konkurssipesä ja Britannian eläkkeiden sääntelyvirasto ovat päässeet historialliseen sopuun pankin maksamatta jättämistä eläkkeistä.

Noin 2 500 pankin entistä työntekijää saa yhteensä 184 miljoonan punnan, noin 230 miljoonan euron, korvaukset. Jokainen työntekijä saa keskimäärin lähes 95 000 euroa.

Lehman Brothersin konkurssipesän mukaan eläkekorvaukset hoidetaan siirtämällä muualta varoja sen Euroopan tytäryhtiölle.

Lehman Brothers ja Britannian eläkkeiden sääntelyvirasto ovat käyneet oikeustaistelua eläkekorvauksista vuoden 2008 syksystä lähtien.

IPE 19.8. Verkkouutiset 21.8.

RUOTSI

Rahastoyhtiöt rokottavat eläkesäästäjiä

■ Ruotsalaiset rahastoeläkesäästäjät hieraisivat kesällä silmiään, kun eläkeviranomainen Pensionsmyndigheten julkaisi selvityksen rahastoeläkkeiden hallintokuluista.

Eläkeviranomaisen laskelmien mukaan rahastoeläkkeiden säästäjät maksavat keskimäärin 483 prosenttia suurempia hallintokuluja yksityisille rahastoyhtiöille kuin jos he säästäisivät valtiolliseen AP7 Såfa -rahastoon.

Varainhoitaja Prognosian hallintomaksut ovat jopa 1 300 prosenttia suuremmat kuin AP7-rahastolla.

Pensionsmyndigheten arvioi, että yksityiset varainhoitajat saavat eläkesäästäjiltä vuosittain 700 miljoonan kruunun tulot.

Eläkeviranomainen etsii parhaillaan keinoja rahastoyhtiöiden korkeiden hallintomaksujen rajoittamiseksi.

Pensionsmyndigheten 22.8.

SAKSA

Työn sankareille alempi eläkeikä

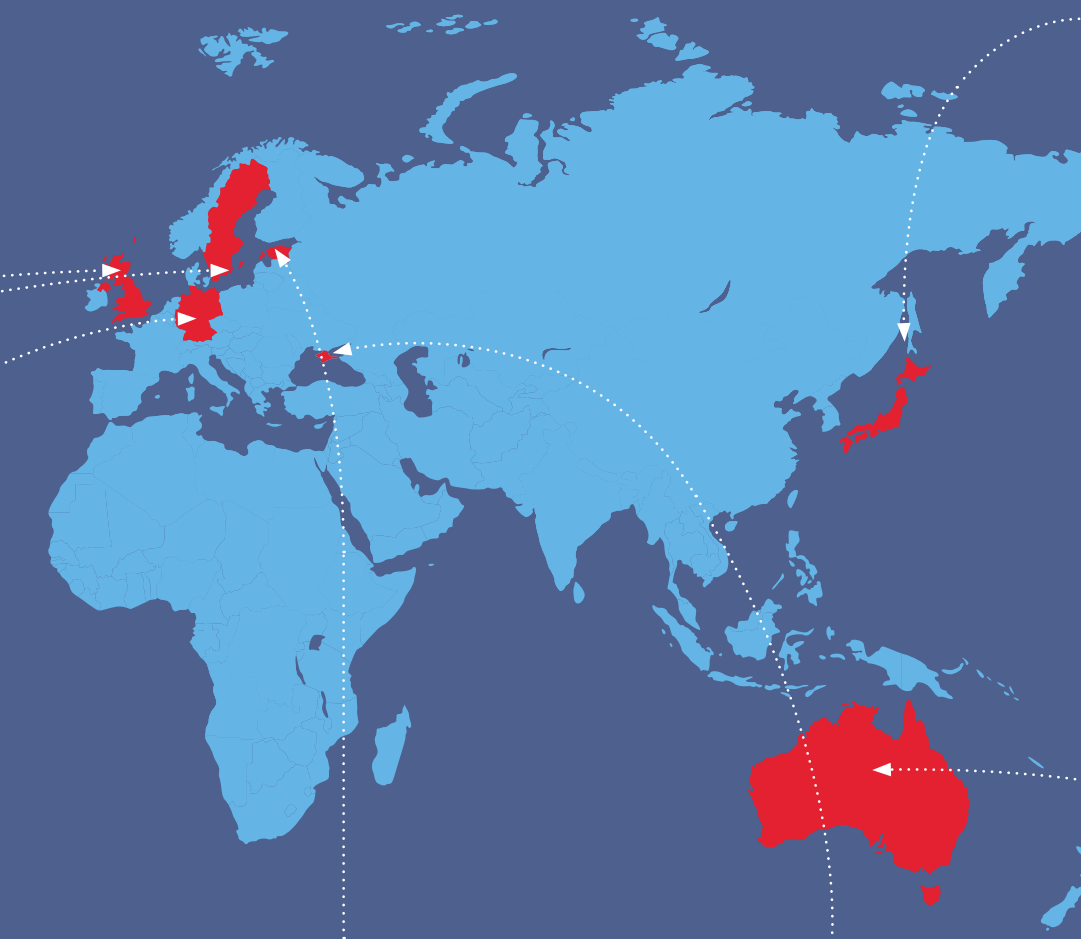
■ Saksassa astui kesäkuussa voimaan laki, joka laskee tilapäisesti 45 vuoden työuran tehneiden eläkeikää. Kesästä lähtien nämä työntekijät pääsevät lakisääteiselle työeläkkeelle jo 63-vuotiaana. Aikaisempi ikäraja oli 65 vuotta.

Eläkeiän alentaminen on tilapäinen järjestely. Vuodesta 2016 alkaen niin sanottujen työn sankareiden eläkeikää nostetaan jälleen kahdella kuukaudella vuodessa, kunnes eläkeikä on taas 65 vuotta.

Maan hallitus arvioi, että uudistus koskee noin 200 000 työntekijää, jotka työskentelevät fyysisesti raskaissa ammateissa. Ikärajan alennukseen yhteydessä Saksa tekee muutoksia useisiin eläkeetuuksiin.

Eläkeuudistuksen arvioidaan lisäävän Saksan eläkemenoja 4,4 miljardilla eurolla vuodessa.

International Update 3/2014

JAPANI

Eläkkeisiin tulossa leikkauksia

■ Japanin valtiovarainministeriö ilmoitti kesällä uusista suunnitelmista sosiaaliturvamenojen leikkaamiseksi.

Ministeriö suunnittelee leikkaavaansa jatkossa eläkkeitä 0,9 prosenttia vuodessa, hinta- ja palkka-kehityksestä riippumatta. Muutos tarkoittaisi, että eläkkeiden indeksointi ei enää seuraisi inflaatiota. Sen seurauksena eläkkeensaajien ostovoima heikkenisi.

Japania pitkään vaivannut deflaatio on muuttunut taloussuudistusten myötä inflaatioksi. Maan kuluttajahintaindeksi oli heinäkuussa 3,4 prosenttia edellisvuotta suurempi. Japanin valtionvelka on 244 prosenttia bruttokansantuotteesta. Sosiaaliturvan osuus valtion budjetista on 32 prosenttia. Kansainvälinen valuuttarahasto kehotti toukokuussa Japania kiireesti tekemään pitkän aikavälin suunnitelmat julkisen talouden korjaamiseksi.

Bloomberg 17.6.

VIRO

Eläkesijoittajat tukemaan paikallisia yrityksiä

■ Viron valtiovarainministeriö aikoo parantaa eläkerahastojen sijoitusmahdollisuuksia listamattomiin yrityksiin.

Heinäkuussa julkaistussa lakiluonnoksessa linjataan, että rahastot saisivat jatkossa lisätä listamattomien yritysten osuutta sijoitusallokaatiossaan 30 prosenttiin. Tällä hetkellä listamattomien yritysten osuus saa olla allokaatiossa korkeintaan 10 prosenttia.

Uuden lain tavoitteena on parantaa yritysten rahoitusta ja rahastojen osuutta elinkeinoelämän kehittämisessä. Viron yrityksistä vain harva on pörssilistattu, mikä rajoittaa eläkerahastojen mahdollisuuksia rahoittaa niitä.

Virolaiset eläkerahastot ovat kooltaan pieniä. Tämän vuoden alussa rahastoissa oli yhteensä 1,87 miljardia euroa. Uuden lain on tarkoitus astua voimaan ensi vuoden alusta.

IPE 10.7.

KRIM

Venäjä rahoittaa sotansa eläkerahoilla

■ Venäjän valtio rahoittaa sodankäyntinsä Ukrainassa siirtämällä eläkerahoja budjettiin.

Toimittaja, kirjailija ja venäläisen Vedomosti-sanomalehden perustaja *Leonid Bershidsky* arvioi, että Venäjän yksilöllisiltä eläketileiltä on siirretty valtion budjettiin tänä vuonna 5,5 miljardin euron edestä eläkemaksuja.

Venäjän valtiovarainministeri *Anton Siluanov* vahvisti kesällä haastattelussa uutistoimisto Interfaxille, että rahat todella menivät Krimille "kriisinvastaisiin toimenpiteisiin". Aiheen käsitteily julkisuudessa ei ole ollut soveliaista Venäjällä. Varatalousministeri *Sergei Beljakov* sai elokuussa potkut arvosteltuaan eläkevarojen käyttöä maan budjetissa. Venäjä miehitti Ukrainalle kuuluneen Krimin niemimaan huhtikuussa ja liitti alueen osaksi itseään.

Bloomberg 26.6. SK 15.8.

AUSTRALIA

Sosiaaliturva on sekavaa ja tehotonta

■ Australian sosiaaliturva sisältää liian monia etuuksia. Tähän lopputulokseen päätyi kesäkuussa julkaistu asiantuntija-arvio maan sosiaaliturvajärjestelmästä. Asiantuntijaraadin mukaan Australian sosiaaliturva on rönsyinen ja kansalaisille vaikeaselkoinen ja epätasa-arvoinen. Sosiaaliministeriön tilaamassa raportissa kritisoidaan voimakkaasti järjestelmän vaikutuksia työmarkkinoihin. Australian sosiaaliturva ei tue riittävästi etuudensaajaa, jotta tämä voisi siirtyä työelämään. Raportti suosittelee, että sosiaaliturvajärjestelmää uudistetaan ja uudeksi painopisteeksi asetetaan kansalaisten työllistäminen ja työn saannin tukeminen. Uusi raportti jatkaa Australian aikaisemalla uudistuslinjalla. Maan sosiaalivakuutuslaitokset ovat vuodesta 2006 lähtien arvioineet työkyvyttömyyttä uudesta näkökulmasta: yksilön lääketieteellistä tilaa korostavasta tarkastelusta on siirrytty arvioimaan yksilön mahdollisuuksia tehdä töitä.

International Update 3/2014

Tiedoksi

Työnteko eläkeiässä kiinnostaa

■ Moni tekee edelleen töitä siirryttyään eläkkeelle tai jatkaa työntekoa eläkeiän saavutettuaan. Eläketurvakeskusten tilastojen mukaan 63–67-vuotiaista työskentelee lähes joka viides.

Eläkeikäisenä työskentelevien joukko on nousut merkittävästi vuosien 2007–2012 aikana. Tarkastelujakson aikana työtä tekevien määrä nousi 70 prosenttia. Merkittävän osan tästä kasvusta selittää suurten ikäluokkien tulo vanhuuseläkeikään.

Vanhuuseläkkeelle voi jäädä joustavasti 63–68-vuotiaana. Vajaa viidennes 63–67-vuotiaista tekee palkkatyötä. Näistä 67 000 henkilöstä puolet saa samanaikaisesti eläkettä ja puolet jatkaa työntekoa yli vanhuuseläkeiän alarajan.

Ikäluokan kokoon suhteutettuna työssä jatkajien määrä ei enää merkittävästi kasva. Sen sijaan eläkeläisten työnteko yleistyy edelleen.

Vanhuuseläkkeen rinnalla tehty työ on epä-säännöllistä ja suurelta osin osa-aikaista. Työtä 63–67-vuotiaat eläkeläiset tekivät vuodessa reilun seitsemän kalenterikuukauden aikana tuhannen euron kuukausipalkalla. Eläkkeellä työtä tehneiden palkkaerot ovat suuria: puolet sai alle 600 euroa ja joka neljännen kuukausiansio ylitti 1 300 euroa.

Työeläkevaroja lähes 170 miljardia

■ Suomalaisen työeläkevaroja oli kesäkuun lopussa yhteensä 169,2 miljardia euroa. Määrä kasvoi vuoden toisella neljänneksellä yhteensä 3,7 miljardia euroa.

Työeläkevarojen nimellinen tuotto vuoden ensimmäiseltä puoliskolta oli 4,4 prosenttia. Tiedot käyvät ilmi Työeläkevakuuttajat Telan sijoitusanalyysistä.

Kaikista työeläkesijoituksista osake- ja osaketyypisiä sijoituksia oli kesäkuun lopussa 47,1 prosenttia, korkosijoituksia 42,5 prosenttia ja kiinteistösijoituksia 10,4 prosenttia. Osakesijoitusten osuus hiukan nousi toisella vuosineljänneksellä ja vastaavasti korkosijoitusten osuus hiukan laski.

Rahastoissa ennätysmäärä

Rahastoitujen työeläkevarojen määrä on tällä hetkellä ennätyskorkealla. Ilman rahastoitujavaroja eläkemaksut olisivat jo viime vuonna olleet yli prosenttiyksikön toteutunutta korkeammat.

– Työeläkevarojen sijoittamisella on entistä

tärkeämpi rooli eläkkeiden rahoittamisessa. Sijoitustuottojen osuus rahoituksesta tulee nousemaan seuraavat vuosikymmenet kasvavien eläkemenojen oloissa, Telan analyytikko **Maria Rissanen** korostaa.

Eläkevaroja koskeva Telan tilastoanalyysi sisältää tiedot eläkevakuutusyhtiöiden, eläkekassojen, eläkesäätiöiden, Kelan toimihenkilöiden eläkerahaston, Kevan, Kirkon keskusrahaston, Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen, Merimieseläkekassan, Suomen Pankin Eläkerahaston ja Valtion Eläkerahaston sijoitustoiminnasta. Tilastoissa on mukana vain lakisääteinen työeläketurva.

Telan analyytikko
Maria Rissanen.

Eläke-etuuksiin tavallista matalampi indeksitarkistus

■ Työeläke- ja kansaneläkeindekseihin ehdotetaan 0,4 prosentin tarkistusta vuoden 2015 alusta. Indeksitarkistuksen johdosta työeläkkeet, kansaneläkkeet sekä muut näihin indekseihin sidotut etuudet nousisivat ensi vuonna 0,4 prosenttia.

Työeläkeindeksiin sidottuja etuuksia ovat työeläkkeen lisäksi esimerkiksi työeläkelakien mukaiset perhe-eläkkeet, luopumiseläkkeet ja luopumiset, eräät kuntoutusetuudet ja tapaturmavakuutuslain mukaiset korvaukset.

Hallituksen päätti maltillisen palkkakehyslinjauksen rinnalla pienentää myös eläkkeisiin kohdistuvia indeksitarkistusta. Ilman hallituksen säästö päätöstä indeksi-

korotus olisi ollut ensi vuonna 1,1 prosenttia. Hallituksen mukaan tavallista pienemmän indeksikorotuksen johdosta etuusmenoja säästyisi yhteensä 230 miljoonaa euroa.

Tavallista matalamman indeksitarkistuksen vaikutus julkiseen talouteen olisi kuitenkin tätä pienempi, koska myös verotulot vähenisivät.

Alennetut indeksikorotukset olisivat myös vuoden 2016 työeläke- ja kansaneläkeindeksien laskennan pohjana, joten alennettujen indeksikorotusten vaikutus jäisi pysyväksi.

Työeläkekuntoutuksella hyviä tuloksia

■ Viime vuonna reilut 60 prosenttia työeläkekuntoutujista palasi takaisin töihin ja yksi seitsemästä siirtyi eläkkeelle. Merkittävää on, että näistä eläkkeelle siirtyneistä 40 prosenttia siirtyi osatyökyvyttömyyseläkkeelle, ilmenee Eläketurvakeskuksen kesällä ilmestyneestä tilastoraportista.

Tyypillinen työeläkekuntoutuja tulee yksityiseltä sektorilta. Kuntoutujien keski-ikä on vuosien mitaan noussut ja viime vuonna se oli 47 vuotta. Diagnoosina on usein tuki- ja liikuntaelinten sairaus.

Työeläkekuntoutujia oli kaikkiaan reilut 13 000, mikä oli pari tuhatta enemmän kuin edellisenä vuonna. Kaikkien päättäneiden kuntoutusohjelmien keskimääräinen kustannus oli 15 700 euroa. Koska osa kuntoutujista siirtyi työkyvyttömyyseläkkeelle, onnistuneen kuntoutuksen laskennallinen kustannus oli 21 500 euroa.

Työeläkekuntoutuksen tehtävänä on edistää työhön paluuta tai työssä suoriutumista. Työeläkejärjestelmän kannalta tavoitteena on vaikuttaa työurien pidentymiseen. Onnistunut kuntoutus pienentää eläkemenoja.

Merimiesten eläkeikä yhtenäiseksi muiden kanssa

■ Merimieseläkejärjestelmää kehittävä työryhmä on luovuttanut ehdotuksensa sosiaali- ja terveysministeriölle. Merimiesten etuuksien ja rahoituksen tulisi vastata nykyistä paremmin yleistä työeläkejärjestelmää. Ehdotetut eläkeikää ja karttumista koskevat muutokset vähentäisivät merimieseläkemenoja.

Muutokset ehdotetaan toteutettaviksi 2016 alusta ja eläkeiän osalta 2021. Tällä tietoa syksyllä eduskunta saa käsiteltäväkseen hallituksen esityksen lakimuutoksista.

Ryhmä toteaa, että muutoksia on tarkasteltava kokonaisuutena yhdessä verotuksen ja merenkulun muiden tukijärjestelmien kanssa, jotta suomalaisen merenkulun kilpailukyky säilyy.

Merenkulkijoiden alennetuista eläkeikäjärjestelyistä tulisi luopua siirtymäajan jälkeen. Suurimmalla osalla merenkulkijoista eläkeikä on jo nyt 63–68 vuotta, joten muutos koskisi käytännössä noin kymmentä prosenttia tällä hetkellä työskentelevistä.

Eläkeiän yhtenäistäminen tarkoittaisi myös, että alempiin eläkeikiin liittyvistä korkeammista karttumaprosenteista luovuttaisiin. Lisäksi rahoitus tulisi lähemmäksi yleistä mallia, jolloin merenkulkijoiden maksama työeläkevakuutusmaksu laskisi yleisen työeläkejärjestelmän tasolle.

Eläkkeiden rahoitus vahvistui heikosta työllisyydestä huolimatta

■ – Viime vuonna työllisyys heikkeni ja eläkemenot kasvoivat suhteessa työtuloihin. Eläketurvan rahoitus ei kuitenkaan vaarantunut, koska maksu nousi, eläkevarat kasvoivat ja ne tuottivat hyvin, toteaa johtaja **Mikko Kautto** Eläketurvakeskuksesta.

Päätelmä perustuu alkusyksystä ilmestyneeseen Työeläkeindikaattorit-katsaukseen. Keskeisimmät eläkepolitiikan seurantamittarit kokoava katsaus antaa kokonaiskuvan eläkejärjestelmän kehityksestä.

Viime vuonna keskimääräisessä eläkkeelle siirtymisiässä ei tapahtunut muutoksia.

Hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen asettamassa tavoitteessa myöhentää eläkkeelle siirtymistä 62,4 vuoteen seuraavan vuosikymmenen kuluessa ei edistytty.

Keskimääräinen eläketaso jatkoi nousuaan. Suomen heikko ansio- ja työllisyyskehitys näkyi eläkkeensaajien suhteellisen aseman parantumisena. Eläkkeensaajien pienituloisuusriski pieneni edellisvuoteen verrattuna.

Kokonaisuudessaan indikaattorijulkaisu on luettavissa pdf:nä verkkopalvelussa www.etk.fi.

Klassikkoteos Vakuutusoppi uudistui

■ Uudistunut Vakuutusoppi ilmestyy loka-kuussa ja se julkaistaan myös sähköisenä myöhemmin syksyllä. Teoksen julkaisee Finanssi- ja vakuutuskoulutus FINVA.

Vakuutusoppi-kirjan sisältö tarjoaa mahdollisuuden asioiden syvälliseenkin tarkasteluun kokonaiskuvan saamiseksi vakuutamisen periaatteista ja vakuutustoiminnan eri alueista. Vakuutusoppi antaa luotettavan ja laajan näkemyksen vakuutustoiminnasta.

Teos on vakiinnuttanut asemansa alan perusteoksena. Finanssialalla työskentelevän on tärkeää ymmärtää vakuuttamisen lainalaisuuksia ja eri vakuutuslajien pääpiirteitä. Teos soveltuu niin oppikirjaksi uransa alkuvaiheessa olevalle kuin hakuteokseksi tehtävissään jo rutinoituneelle asiantuntijalle.

Myös ammattialan ulkopuoliset voivat kirjan avulla saada yleiskuvan suomalaisesta vakuutustoiminnasta ja sen kehityksestä.

– Kirjan yleistä osaa on selkeytetty ja laajennettu. Lisäsimme tähän painokseen tietoa muun muassa vakuutuslaitosten sijoitustoiminnasta, EU:n vakuutuslainsäädännön merkityksestä ja vakavaraisuussäätelyn muutoksesta toteavat kirjan tekijät, SHV-aktuaarit **FT Jukka Rantala** ja **FM Esko Kivisaari**.

– Myös vakuutuslajikohtaisissa luvuissa on täydennyksiä ja täsmennyksiä. Päivitykset ovat aiheidensa ansiokkaita asiantuntijoilta. Tämä kirja yksinkertaisesti kannattaa lukea, jos haluaa olla ajan tasalla vakuutusalaista ja sen tulevasta kehityksestä, tekijät sanovat.

Työeläkeyhtiöiden hallinto läpinäkyvämmäksi

■ Työeläkevakuutusyhtiöiden on ensi vuoden alusta lähtien pidettävä julkista sisäpiirirekisteriä. Maan hallitus antoi työeläkeyhtiöiden hallinnon avoimuutta lisäävän esityksen eduskunnalle elokuussa.

Parhaillaan lakiesitys on valiokuntakäsittelyssä. Lain on tarkoitus tulla voimaan 2015.

Hallintoa koskevat esteellisyys säännökset olisivat tiukemmat kuin osakeyhtiöissä. Työeläkeyhtiöiden hallituksen jäsenten, toimitusjohtajan, tilintarkastajien sekä sijoitus päätöksiin vaikuttavien työntekijöiden olisi ilmoitettava pörssiosakeomistuksensa ja -kauppansa.

Lisäksi työeläkeyhtiön olisi pidettävä julkista luetteloa hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan muista hallitusjäsenyyksistä ja luottamustoimista.

Yhtiön johdon ja sen lähipiirin kanssa tehtävät merkittävät liiketoimet, esimerkiksi asuntokaupat, olisi käsiteltävä yhtiön hallituksessa. Nämä liiketoimet olisivat julkisia. Työeläkeyhtiöillä tulisi olla ajantasainen sisäpiirirekisteri viimeistään viiden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

Nimitykset

Seuraava lehti ilmestyy 1.12.

Nimitysuutiset sähköpostitse 3.11. mennessä osoitteeseen: tyolake-lehti@etk.fi

Ambatsheerin konsulttitaidot rankattu ykköseksi

Kansainväliseen tutkimukseen perustuen, Chief Investment Officer -lehti on nimennyt professori **Keith Ambachtsheerin** vaikutusvaltaisimmaksi institutionaalisten sijoittajien konsultiksi.

Lehden luokituksen arviot pohjautuvat eläkealan ja ei-kaupallisten yritysten toimitusjohtajien, omaisuudenhoitajien sekä entisten konsulttien kanssa käytyihin haastatteluihin.

Suomessa työeläkeala tuntee Ambachtsheerin viime vuoden alussa julkaistusta Suomen eläkejärjestelmää koskeva kansainvälisestä arvosta. Sen toisena arvioijina professori **Nicholas Barrin** (London School of Economics) lisäksi toimi Keith Ambachtsheer (Toronton yliopisto).

Eläketurvakeskuksen verkkopalvelusta (www.etk.fi) löytyvät tilatut arviointiraportit sekä Ambachtsheerin hallintoa ja sijoitustoimintaa koskenutta arviota varten tehdyt taustaselvitykset.

Keith Ambachtsheer.

Elo

Elon yritysrahoitukseen on nimitetty rahoituspäälliköksi merkonomi **Pekka Kiili** 18.8. alkaen. Hän on aiemmin työskennellyt LähiTapiola Pankissa yritysluottopäällikkönä.

Elon yritysrahoitukseen on nimitetty sijoituspäälliköksi KTM **Antti Kortela** 18.8. alkaen. Hän on aiemmin työskennellyt LähiTapiolassa pääomasijoituspäällikkönä.

Elon tila- ja turvallisuuspäälliköksi on nimitetty **Mikko Kosonen** 17.3. alkaen. Hän työskenteli aiemmin Stockmann Oyj:ssä turvallisuuspäällikkönä.

Elon kiinteistösijoituksiin on nimitetty vuokrauspäälliköksi KTM **Jussi Rae** 18.8. alkaen. Hän on aiemmin toiminut Avantion Toimitilat Oy:n toimitusjohtajana ja yrittäjänä.

Ilmarinen

Ekonomi **Peter Hamberg** on nimitetty 11.8. alkaen Ilmarisen aluepäälliköksi asiakkuudet-linjalle, toiminta-alueinaan Pohjanmaa ja Keski-Suomi.

LT, työterveyshuollon erikoislääkäri **Ilkka Pakkala** on nimitetty Ilmarisen apulaisylilääkäriksi 1.8. alkaen.

OTK **Minna Santala** on nimitetty Ilmarisen henkilöstöpäälliköksi 1.9. alkaen.

Valtion Eläkerahasto

MBA **Anna Varpula** on nimitetty Valtion Eläkerahaston (VER) taloushallinnon asiantuntijaksi 18.8. lukien.

Keva

Organisaatiouudistukseen liittyen 1.9. lähtien Kevan eri yksiköissä tulivat voimaan seuraavat nimitykset:

Eläke- ja työelämäpalvelut:

Työelämäpalvelut-yksikön johtajaksi VTT **Pauli Forma**. Työkyvyttömyysratkaisuyksikön johtajaksi VT **Helena Reinikainen**. Eläkeyksikön johtajaksi FM **Eija Korhonen**. Vakuutuslääketieteen ja kuntoutuksen yksikön johtajaksi LL, YTM **Tapio Ropponen**. Eläke- ja työelämäpalvelujen asiantuntijatukeen johtavaksi asiantuntijaksi OTK **Pertti Männistö**.

Asiakkuudet:

Eläketurvan kehittämisen johtavaksi asiantuntijaksi OTK **Markku Salomaa**.

Sijoitus:

Suorien arvopaperisijoitusten yksikön johtajaksi KTM **Fredrik Forssell**. Ulkoistettujen arvopaperisijoitusten yksikön johtajaksi KTM **Maaria Eriksson**. Vaihtoehtoisten sijoitusten yksikön johtajaksi KTM **Markus Pauli**. Kiinteistöyksikössä kiinteistöjohtajaksi DI **Petri Suutarinen**. Lainat ja sijoitushallinto -yksikössä lainatiimin tiimpäälliköksi OTK **Outi Kanninen**. Yksikön päällikkönä toimii **Ari Huotari** oto.

Rahoitus, talous ja riskienhallinta:

Eläkkeiden maksuyksikössä johtajaksi OTK **Anneli Kajas-Pätäri**. Rahoitusyksikössä rahoitusjohtajaksi FM **Allan Paldanus**. Talousyksikössä talouspäälliköksi

KTM, VTM **Olli Pasanen**. Arvopaperi-hallintoyksikössä arvopaperihallintopäälliköksi KTM **Johanna Haukkovaara**. Middle Office-yksikössä Middle Office-päälliköksi kauppat.yo **Juha Soininen**.

Yhteiset palvelut:

Johtavaksi asiantuntijaksi valtiot. kand. **Tapani Salmi**. HR-yksikössä HR-toiminnan päälliköksi yo-merkon. **Tuula Kivi**.

Viestintäyksikössä viestintäpäälliköksi VTM **Tero Manninen**. 18.8. alkaen Tero Manninen on aloittanut määräaikaisena projektipäällikkönä Asiakkuudet-yksikössä ja sen ajan hänen sijaisenaan Kevan viestintäpäällikkönä ja viestintäyksikön vetäjänä toimii VTM **Elina Rantanen**.

Sisäisten palvelujen yksikössä työympäristöpäälliköksi KM **Kristina Vuorela**.

Lakiyksikössä lakiasiaintoimintajohtajaksi VT **Anne Perälehto-Virkkala**.

IT-yksikössä IT-johtajan haku on kesken, tehtävästä vastaa tällä hetkellä tietohallintopäällikkö YTK **Paula Sivunen**.

Lisäksi KTM **Anssi Vesalainen** on valittu sisäisen tarkastuksen päälliköksi 3.9.2014 alkaen. Hänen tehtäväkenttäänsä kuuluu raportointi sisäisestä tarkastuksesta toimitusjohtajalle ja Kevan hallitukselle. Vesalainen on ennen Kevaan siirtymistä toiminut Finanssivalvonnassa

Kolumnistivieras

Palstalla vieraileva kolumnisti ottaa kantaa eläkekeskusteluun.

Nuoren työelämää – unelmia ja toimistohommia?

Kuka?

Piia Kuosmanen

- 30-vuotias informaatioverkkojen opiskelija Aalto-yliopistosta
- Suomen ylioppilaskuntien liiton puheenjohtaja
- vapaa-ajallaan opettelee pianonsoittoa ja pohtii koulutusasioita – ihan huvikseen
- ihailee Stephen Fryta, Sir Ken Robinsonia ja Tarja Halosta
- huolestuu ilmastonmuutoksesta
- pohtii, pääseekö koskaan eläkkeelle
- tykkää salmiakista
- ei usko sanaan 'mahdoton'.

Työn tekemisen tavat ja työurat ovat kokemassa valtavaa muutosta. Olin mukana keväällä pidetyissä nuorten eläkeneuvotteluissa, joissa 11 sitoutumatonta opiskelija- ja nuorisjärjestöä päätti omasta ehdotuksestaan eläkeratkaisuksi.

Tuossa keskustelussa oppi hyvin nopeasti ymmärtämään, että pelkkä puhe eläkeiästä ei välttämättä ole hedelmällistä, vaan vähintään yhtä paljon tulisi kiinnittää huomiota siihen, kuinka työelämän laatua ja työn järjestämisen tapoja voidaan muuttaa. Tätä tarvitaan, jotta työurat pitenisivät ja useampi sekä jaksaisi että haluaisi jatkaa työssä pidempään. Tämä edellyttää sekä työelämän käytänteiden että sosiaaliturvan päivittämistä 2010-luvulle.

Miltä maailma nuoresta näyttää?

Nuorille maailma ei jäsenny yhteiskunnallisten hierarkioiden tai maantieteellisten seikkojen perusteella. Kokemuspiiri rakennetaan temaattisesti tai ilmiöiden ympärille, ja tämäntyyppisen yhteisöllisyyden jakaa internetin kaikkivoipaisuuden välityksellä koko maailma.

Kun tämä sukupolvi arvottaa sitä, kuinka se haluaa aikansa käyttää, voidaan muutamasta seikasta olla varmoja. Nuoret pitävät työnsä merkityksellisyyttä tärkeänä. Työn tulee antaa toimeentulon ja säännöllisyyden lisäksi – tai ehkä jopa niiden sijaan – sellaista sisältöä, jota nuori arvostaa.

Säännölliset, mahdollisimman isot tulot eivät pääosaa motivoi, vaan monia kiehtoo tämän sijaan vaihtelu, mielenkiintoiset työtehtävät, matalat tai olemattomat hierarkiat, ja omaa arvomaailmaa vastaavien kokonaisuuksien kanssa painiminen. Tällainen nuori vaihtaa työpaikkaa, jos työt eivät motivoi.

Pätkätöitä, harjoitteluita, ulkomaanjaksosia, projekteja, freelancingia, yrittämistä. Välillä uuden oppimista, ehkä paluuta kou-

lun penkille, uudelleen ja uudelleen. Epävarmuutta. Ei yhtä uraa, vaan monta, ja jokaisen välissä hankitaan uutta osaamista.

Kun työura näyttää tältä, tuntuu nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä ahdistavalta karjalalta, onhan se rakennettu ideaalille pitkäaikaisesta, täysipäiväisestä ja toistaiseksi voimassa olevasta työsuhteesta, jossa joko ollaan täysipäiväisesti tai ei olla ollenkaan.

Pirstaleinen tulevaisuus

Yrityksen perustaminen, opiskelu ja töiden tekeminen yhtä aikaa luovat yhtälön, jossa yksilö ei solahdakaan minkään tukimuodon vaatimaan lokerikkoon, ja saattaa jäädä tyhjän päälle. Yrittäjän eläkemaksut ovat joka tapauksessa korkeat, ja aiheuttavat ongelmia monille aloitteleville yrittäjille tai itsenäisille ammattilaisille.

Pirstaleinen näkymä tulevaisuuteen on myös omiaan luomaan epävarmuutta eläkelupauksen toteutumisesta, vaikei siihen ehkä aihetta olisikaan. Eläke- ja sosiaaliturvajärjestelmämme tulisi huomioida paremmin epätyypillistä työtä tekevät ryhmät kuten vaikkapa tutkijat, taiteilijat, freelancerit ja yrittäjät.

Hyvinvointiyhteiskunnan rakenteet ohjaavat käytöstämme. Jotta kykenisimme – ja uskaltaisimme – ponnistaa kohti uusia innovaatioita ja yritystoimintaa, tulisi meillä olla sellainen turvaverkko, joka tällaiseen toimintaan kannustaa ja tekee siitä huolimatta eläkkeen kerryttämisen ja sosiaaliturvan saamisen mahdolliseksi järkevällä, yksilön tilanteen mukaan joustavalla tavalla.

Ilman tätä nuoret voivat menettää uskonsa järjestelmän toimintaan, sillä hyvin harva lopulta haluaa vain etuutensa turvatakseen mennä ”siihen tylsään, turvalliseen duuniin loppuiksi”. Eikä sitä varmaan kukaan oikeasti meiltä edes toivo.

Piia Kuosmanen

Kirja, joka
kolahti

Evästä lukunälkäisille

Seuraavat neljä kirjaa ovat kolahtaneet **Staffan Sevóniin**. Kirjojen ystävänä hän jakaa elämyksensä lukunälkäisille.

Kuka?

Staffan Sevón

- 46-vuotias kauppatieteen maisteri
- johtaja työeläkevakuutusyhtiö Ilmarisessa (vastuualueena sijoitukset, allokaatiot, hedget)
- mielenkiinnon kohteina matkailu, teknologia ja fysiikka
- harrastuksina matkustaminen, valokuvaus, pyöräily ja lasten harrastukset
- aikoo lukea seuraavaksi Lee Childin ensimmäisen Jack Reacher-kirjan Killing Floor.

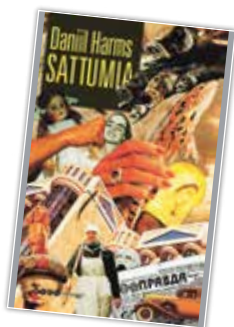
Esko Valtaoja:
Kaiken käsikirja
Ursa, 2012

Linnunradan käsikirja?

■ Voiko kaiken tärkeän tiedon kaikesta tärkeästä mahtua 222:een sivuun? Tietenkin voi! Pitää vain määritellä, mikä on tärkeää.

Esko Valtaojan *Kaiken käsikirja* ei pelkästään ole helpon lähestyttävimpiä astro- ja kvanttifysiikkaan tutustuttavia kirjoja, vaan myös hyvin diplomaattinen pohdinta siitä, mitkä maailmanhistorian tapahtumat ovat oikeasti olleet merkittäviä ihmiskunnalle.

Aiheestaan johtuen kirja voisi helposti gravitoida skeptikkojen hallitsemaan maailmankuvaan. Kuitenkin se sopii hyvin myös subjektiivisemmän maailmankuvan kannattajille. Eittämättä Valtaojan teos houkuttelee kiinnostumaan fysiikasta.

Daniil Harms:
Sattumia
WSOY, 2000

Logiikantäyteisen työpäivän vastapainoksi

■ **Daniil Harms** – venäläisen absurdismin mestari ei Neuvostoliitossa ollut kovin paljon hallinnon mieleen. Kenties hänen tekstinsä pelättiin paljastavan säröjä yhteiskunnallisessa järjestelmässä. Sehän olisi absurdia!

Harmsin vaikeus suhtautua muihin ihmisiin heijastuu hänen tekstissään. Samalla hän luo ainutlaatuisen ulkopuolisen tarkastelutason, jossa järjenvastainen (absurdi) ja logiikan vastainen (aloginen) tapahtumakulku sekä arjen normaalit tapahtumat hämärtyvät.

Sattumia on ehdottoman hauska kirja, mutta vain ihmisille joiden todellisuudentaju on tarpeeksi vankkaa, jotta uskaltaa päästää irti.

Sininen vihko n:o 10: Olipa kerran punatukkainen mies, jolla ei ollut silmiä eikä korvia. Hänellä ei liioin ollut hiuksia, joten häntä sanottiin punatukkaiseksi tietyin varauksin.

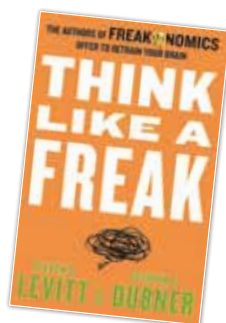
Erling Kagge:
Manhattanin alla
Johnny Kniga, 2014

Eloista ja Morlokeista

■ Matkustaminen avartaa – samalla kun saa uusia ideoita huomaa, että ulkomaillakin on samat pyörät ja tulet kuin täällä Suomessa. Ei ulkomaillakaan ole vastauksia kaikkeen, eivätkä omat vastauksemme monesti ole huonoja.

Tällä tavalla en kuitenkaan ole New Yorkia kokenut. Norjalainen **Erling Kagge** tekee *Manhattanin alla* -kirjassaan löytöretken New Yorkin alla kulkevassa putki- ja viemäriverkostossa.

Vaikka itse retken löydöt jäävät yllättävänkin yllätyksellömiksi, on kirja mielenkiintoista luettavaa. Erling miettii ennen kaikkea onnellisuuden suhdetta materiaan. Onnellisuus ei elä tavarassa (jos et tiennyt).

Steven Levitt & Stephen Dubner:
Think Like a Freak
Freakonomics, 2014

Kaiken viisauden alkulähteille

■ Tätä kirjaa ei (ainakaan vielä) ole saatavissa suomeksi. Freakonomicsin ajatuksia herättävän Outoustalous-opuksen kirjoittajien **Steven D. Levittin** ja **Stephen J. Dubnerin** kolmas yhteinen kirja *Think Like a Freak* kaivautuu pintaa syvemmälle.

Parivaljakon uutuuskirja on loistava ja helppolukuinen retki hyväksymiemme totuuksien pinnan alle. Maailmaan, jossa asiat ja käyttäytymisemme eivät olleetkaan niin kuin luulimme.

Kaiken viisauden alku on todellisuuden kyseenalaistaminen.

Kirja opettaa tarkkailemaan omaa käyttäytymistä ja ratkaisemaan ongelmia uudella tavalla. Kirjassa oppii muun muassa, miksi lapset näkevät taikureiden temppujen läpi ja miten syödä 50 hot dogia 12 minuutissa.

English Summary

*Joanna Nylund
Translator
Finnish Centre
for Pensions*

Follow us on Twitter
at @ETKinfo

The latest news,
research, publications
and events of the
Finnish Centre for
Pensions. We tweet in
Finnish, Swedish and
English.

More news in English
at www.etk.fi/en

Minister R  ty confident in stable pension system

■ Negotiations for a new pension reform are ongoing. In Finland, negotiations and agreements are tripartite, involving the State (the Ministry of Social Affairs and Health), the labour market organisations representing employers and employees. As soon as the negotiating parties have agreed on all the details of the reform, it will signal the start of extensive drafting of legislation.

The topic on everyone's lips is the need to extend working lives by raising the retirement age, the lower age limit of which is currently 63 years.

Laura R  ty, Minister of Social Affairs and Health, is confident that extending working lives is a win-win situation. "The pension level of those continuing to work will improve with the number of working years. Those who work naturally pay more taxes, which in turn means that the wage sum directly affects the functionality of society in a positive way."

The tripartite negotiations have focused on the anticipated explosive growth of the ageing population, and the State has required that life expectancy be tied to the retirement age. "By making decisions that extend into the future, we are safeguarding a pension system that is predictable and stable. At the same time, we are deflecting the mistrust in future pension that people sometimes express", states Minister R  ty.

The pension reform is set to come into force in 2017.

Earnings-related pension funds close to EUR 170 billion

■ The earnings-related pension funds grew by a total of EUR 3.7 billion in the second quarter of the year. The nominal profit from the first half-year was 4.4%. This data comes from the investment analysis carried out by The Finnish Pension Alliance Tela.

Of all earnings-related pension investments, shares and share-type investments accounted for 47.1%, interest rate investments for 42.5% and real estate investments for 10.4%. Share investments rose somewhat during the second quarter while the share of interest investments correspondingly decreased.

"The investment of earnings-related pension funds plays an increasingly important part in the financing of pensions. The share of profit from investments in the financing will rise over the next few decades in line with growing pension expenditure", says Tela analyst **Maria Rissanen**.

Microsimulating the future

■ Microsimulation reveals the future awaiting the pension system, and helps provide more accurate projections of the effects of pension reforms. For the first time, microsimulation has been used to assess the impact of the 2017 pension reform.

Based on statistical and register data, Development Manager **Heikki Tikanmäki** of The Finnish Centre for Pensions has created an artificial population of 250,000 individuals that live their lives according to various statistical probabilities. The population corresponds to the number of Finns covered by earnings-related pension insurance. Every year, events are updated for the population based on research data and assumptions made based on statistics.

"With the old methods, we could evaluate the total pension expenditure and average pension. Microsimulation goes deeper: for instance, we can estimate how many large and small pensions there will be in the future", he explains.

The fictive population gets educated, die, procreate, become unemployed and retire on a disability pension. The development of earnings is made to vary in order for wage distribution to remain realistic. New age cohorts for 18-year-olds and immigrants are added to the data on an annual basis.

Disability: costly in many ways

■ Disability is a permanent and stubborn problem facing many developed countries. It is a tragedy for the individual and a large expense for the state.

Among EU countries, the average rate of GDP spent on disability pensions is 1.6%, and for OECD countries it is 1.2%. Finland is heavily affected, with figures as high as 2.3% of GDP in 2011. That equals approximately 3.1 billion euros per year.

A more detailed examination reveals exceptions among European countries: the Netherlands and Sweden have seen a drop in disability expenditure of over a quarter in less than ten years. The strategy these countries have in common is a strong focus on rehabilitation, with set schedules and methods for rehabilitating a person who has become disabled. Disability pension is granted only later, if necessary. At the same time, maintaining employees' working capacity has become a greater priority for employers, as the costs of illness have risen.

Pension insurers monitor the progression of those incapacitated to work to a much greater degree than before.

Eläketurvakeskuksen uusimmat julkaisut

Julkaisut verkossa www.etk.fi/julkaisut

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

RAPORTTEJA

Väestörakenne ja talouskehitys – ikäryhmät Suomen taloudessa

Raportissa analysoidaan väestön ikärakenteen ja taloudellisten muuttujien kehitystä ja yhteyttä teoriassa ja käytännössä kotimaisella aineistolla sekä kansainvälisillä vertailuilla. Suomen osalta tarkastelut ulottuvat joissain tapauksissa 1920-luvulta vuoteen 2013 saakka.

*Tekijät: Marja Riihelä, Risto Vaittinen ja Reijo Vanne
Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja 07/2014*

Työkyvyttömyyseläkettä edeltävät vaiheet Asiakirja-aineistoon perustuva tutkimus

Raportissa tarkastellaan hakemus-asiakirjatietoja käyttäen kolmendaan työkyvyttömyyseläkkeen hakijan sairaustaustaa, sairauksien hoitoa ja kuntoutusta sekä työtä, työttömyyttä ja työhön paluun mahdollisuuksia. Tutkittavat hakivat eläkettä mielen-terveyden häiriöiden tai tuki- ja liikuntaelinsairauksien perusteella ja saivat eläkepäätöksen vuonna 2010.

*Tekijät: Raija Gould, Mikko Laaksonen, Jukka Kivekäs, Tapio Ropponen, Seppo Kettunen, Timo Hannu, Ilkka Käppi, Pauliina Ripatti, Tanja Rokkanen ja Saija Turtiainen
Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja 06/2014*

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden sairauspäiväraha-, kuntoutus- ja työttömyyshistoria Rekisteripohjainen tarkastelu

Raportissa tarkastellaan työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden sairauspäiväraha-, kuntoutus- ja työttömyyshistoriaa 10 vuotta työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta taaksepäin. Tarkasteluissa käytetään Eläketurvakeskuksen ja Kelan rekistereistä koottua aineistoa, johon

kuuluvat kaikki 30 vuotta täyttäneet, joiden työkyvyttömyyseläke alkoi vuoden 2011 aikana.

*Tekijät: Mikko Laaksonen, Jenni Blomgren ja Raija Gould
Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja 05/2014*

TILASTOJA

Tilasto Suomen eläkkeensaajista kunnittain 2013

Julkaisu sisältää kunta- ja maakuntakohtaisia tietoja eläkkeensaajien lukumääristä, keskimääräisistä eläkkeistä ja eläkemenosta. Tilastoa on julkaistu vuodesta 1993 lähtien, ja sen tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen rekistereihin.

Sarja: Suomen virallinen tilasto: Sosiaaliturva 2014

TILASTORAPORTTEJA

Eläkkeellä ja työssä Tilastoraportti eläkeläisten työnteosta vuosina 2007–2012

Tilastoraportissa käsitellään eläkeläisten työnteon työikäisen väestön keskuudessa vuosina 2007–2012. Raportti sisältää tietoja työnteon laajuuden ohella myös työssä käyneiden eläkeläisten keskieläkkeistä ja -ansioista.

*Tekijä: Jari Kannisto
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 06/2014*

Työeläkekuntoutus vuonna 2013

Tilastoraportissa tarkastellaan työeläkekuntoutuksen kehitystä vuodesta 1992 lähtien, pääpaino on vuodessa 2013. Raportissa on tietoa kuntoutushakemuksista, annetuista päätöksistä, valitusoikeudesta, kuntoutujista, kuntoutuskustannuksista sekä päättäneistä kuntoutusohjelmista.

*Tekijä: Leena Saarnio
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 05/2014*

KATSAUKSIA

Työeläkeindikaattorit 2014

Katsaus kokoaa yhteen eläkepolitiikan arvioinnin kannalta tärkeimmät indikaattorit. Se antaa tiiviin ja havainnollisen kuvan työurien pituuden, eläkkeiden tason ja niiden rahoituksen toteutuneesta kehityksestä ja tulevan kehityksen arvioidusta kulusta.

Sarja: Eläketurvakeskuksen katsauksia 04/2014

Työeläkemenoenuste vuodelle 2014

Katsaus sisältää ennusteen vuoden 2014 lakisääteisestä eläkemenosta ja eläkkeensaajien lukumäärästä. Mukaan on laskettu sekä yksityis-että julkisalojen eläkkeet. Ennusteen perusteella sekä eläkkeensaajien lukumäärä että lakisääteinen eläkemeno tulevat kasvamaan hieman edelliseen vuoteen verrattuna.

*Tekijä: Marja Kiviniemi
Sarja: Eläketurvakeskuksen katsauksia 03/2014*

Paperijulkaisujen tilaus
www.etk.fi/julkaisut
sähköpostilla aineistotilaukset@etk.fi
puhelimitse 029 411 20 klo 8–16

Tilaa julkaisukirje osoitteesta
www.etk.fi/uutiskirje

